

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ŚRODOWISKA

KSI.410.001.00.2017

KSI.430.001.2017

Nr ewid. 111/2017/P/17/001/KSI

Informacja
o wynikach kontroli
wykonania w 2016 r. planu finansowego
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Warszawa czerwiec 2017 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

**Informacja
o wynikach kontroli
wykonania w 2016 r. planu finansowego
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej**

Dyrektor Departamentu

Anna Krzywicka

Zatwierdzam:

Krzysztof Kwiatkowski

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, 09. 06. 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel./fax: 22 444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści

Wykaz stosowanych skrótów i pojęć.....	4
I. Wprowadzenie.....	5
II. Ocena kontrolowanej działalności	7
III. Wyniki kontroli wykonania planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	10
1. Planowanie przychodów i kosztów	10
2. Środki krajowe	11
3. Wykonanie zadań	21
4. Realizacja programów finansowanych lub współfinansowanych środkami zagranicznymi.....	34
5. Sprawozdawczość	36
6. Księgi rachunkowe	36
7. Inne ustalenia kontroli.....	38
IV. Informacje dodatkowe.....	40
1. Informacje o wystąpieniu pokontrolnym i zastrzeżeniach	40
2. Finansowe rezultaty kontroli	40
Załączniki	41

Wykaz stosowanych skrótów i pojęć

AAU	Jednostki przyznanej emisji (ang. Assigned Amount Units)
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BOŚ S.A.	Bank Ochrony Środowiska S.A.
FS	Fundusz Spójności
GIS	System Zielonych Inwestycji (ang. Green Investment Scheme)
HRF	Harmonogram rzeczowo-finansowy
IMiGW–PIB	Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy
IOŚ–PIB	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy
ISPA	Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej (ang. Instrument for Structural Policies for Pre-Accession)
KAPE S.A.	Krajowa Agencja Poszanowania Energii S.A.
KOBiZE	Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
Koncepcja	Koncepcja ewidencji efektów środowiskowych
KOSZI	Krajowy operator systemu zielonych inwestycji
MF EOG	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
MUS	Dobór próby metodą monetarną. Prawdopodobieństwo wylosowania dowodu księgowego jest proporcjonalne do wartości operacji udokumentowanej tym dowodem (ang. Monetary Unit Sampling)
NFOŚiGW, Narodowy Fundusz lub NF	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NMF	Norweski Mechanizm Finansowy
PAN	Polska Akademia Nauk
PGK w Olecku	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Olecku
PIG–PIB	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
pjb	państwowe jednostki budżetowe
POLIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
Prognoza płynności finansowej, Prognoza	Prognoza płynności finansowej na lata 2016–2020 na podstawie propozycji zmian programów priorytetowych
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
Strategia działania	Strategia działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 r.
ufp	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. 5 lutego 2016 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, ze zm.)
uor	Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047, ze zm.)
ustawa budżetowa na 2016 r.	Ustawa budżetowa na rok 2016 z dnia 25 lutego 2016 r. (Dz. U. poz. 278, ze zm.)
ustawa o efektywności energetycznej	ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. poz. 831, wcześniej ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. uchylona z dniem 1 października 2016 r.
ustawa Ordynacja podatkowa	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2017 r. poz. 201, ze zm.)
ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 803, ze zm.)
ustawa POŚ	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, ze zm.)
ustawa Prawo energetyczne	ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 r. poz. 220, ze zm.)
ustawa Prawo geologiczne i górnictwo	ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnictwo (Dz. U. z 2016 r. poz. 1131, ze zm.)
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZPI	Zintegrowana Platforma Informatyczna

I. Wprowadzenie

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest państwową osobą prawną, działającą na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska*¹. NFOŚiGW prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych wpływów koszty działalności oraz wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie POŚ. Nadzór nad jego działalnością sprawuje minister właściwy do spraw środowiska. Organami Narodowego Funduszu są Rada Nadzorcza i Zarząd.

NFOŚiGW finansował przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w ramach *Listy programów priorytetowych na 2016 r.*, zatwierdzonej uchwałą Rady Nadzorczej NFOŚiGW nr 9/16 z dnia 29.01.2016 r., i zmienionej uchwałą Rady Nadzorczej nr 36/16 z dnia 20.05.2016 r. Lista obejmowała 20, a od maja 2016 r. 19 programów, ujętych w grupach:

- *Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,*
- *Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,*
- *Ochrona atmosfery,*
- *Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów oraz grupie projektów międzydziedzinowych.*

Kontrolą objęto następujący zakres:

- proces planowania i zmian w planie przychodów/kosztów/wydatków oraz ich wykonanie,
- rzetelność sprawozdań i ksiąg rachunkowych,
- udzielanie dofinansowania na realizację przedsięwzięć,
- realizację zadań przez NFOŚiGW,
- realizację wniosków pokontrolnych NIK sformułowanych w wyniku kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW oraz innych kontroli, przeprowadzonych w latach 2014–2016.

Przychody NFOŚiGW w 2016 r. zrealizowano w wysokości 1.877.096,6 tys. zł, tj. w 110,3% planu według ustawy budżetowej na rok 2016. Były one niższe w porównaniu do 2015 r. o 412.358,6 tys. zł, tj. o 18,0%.

W 2016 r. poniesiono koszty w kwocie 1.223.961,4 tys. zł, w tym koszty realizacji zadań stanowiły 1.089.851,2 tys. zł, a koszty funkcjonowania 83.385,8 tys. zł.

W 2016 r. ze środków zobowiązań wieloletnich² wypłacono 1.004.190,7 tys. zł, z tego w formie pożyczek – 406.809,9 tys. zł (40,5% całości wypłaconych środków) oraz dotacji – 597.380,8 tys. zł (59,5%). Na koniec 2016 r. na koncie zobowiązań wieloletnich pozostawała ogółem kwota 4.279.751,5 tys. zł.

W związku z realizacją zadań w zakresie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej NFOŚiGW przekazał środki własne w łącznej wysokości 1.908.358,0 tys. zł, z tego w formie finansowania zwrotnego – 618.506,8 tys. zł (32,4% całości wypłaconych środków), bezzwrotnego – 1.089.851,2 tys. zł (57,1%) oraz finansowania kapitałowego 200.000,0 tys. zł.

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 519, ze zm.

² Art. 401c ust. 10 ustawy POŚ, który stanowi, że zobowiązania NFOŚiGW związane z przeznaczeniem środków na cele, o których mowa w ust. 1–9a, są zobowiązaniami wieloletnimi.

Dotacje z budżetu państwa wykorzystane zostały w wysokości 71.353,2 tys. zł na wypłatę korekt systemowych³ i finansowanie działań w ramach pomocy technicznej.

W NFOŚiGW w 2016 r. na finansowanie zadań wynikających z ustawy POŚ wydatkowano 2.910.383,0 tys. zł.

³ Korekta systemowa – to 2% środków z Funduszu Spójności i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, należnych danemu beneficjentowi (po rozliczeniu przez Komisję Europejską). Jest ona refundowana z rezerwy celowej budżetu państwa. Refundacja dotyczy jedynie tej części korekty, która wynika z uchybień instytucji państwowych, tj. braku zgodności prawa polskiego (ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – *Prawo zamówień publicznych* – Dz.U. z 2013 r. poz. 907, ze zm.) z prawem unijnym.

II. Ocena kontrolowanej działalności

1. Ocena ogólna⁴

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli wykonanie w 2016 r. planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej było zgodne z przyjętymi założeniami w ustawie budżetowej. NIK po raz kolejny stwierdziła, że pomimo podejmowanych działań, nie zostały zrealizowane wnioski pokontrolne, o realizację których wnosiła w latach ubiegłych⁵. Dotyczyło to w szczególności:

- zintensyfikowania działań w zakresie opracowania i wdrożenia zintegrowanego systemu informatycznego,
- wdrożenia nowego systemu rozliczania efektów rzeczowych i ekologicznych,
- podjęcia działań zmierzających do maksymalnego wykorzystania środków zobowiązań wieloletnich,
- zapewnienia rzetelnych i skutecznych działań w obszarze tzw. *umów trudnych*.

W przekazywanych informacjach o sposobie wykonania wniosków Prezes Zarządu NFOŚiGW deklarował realizację powyższych wniosków. Brak realizacji wniosków NIK skutkuje powielaniem nieprawidłowości w kontrolowanych obszarach działalności NFOŚiGW.

W ocenie NIK, niewystarczająca skuteczność działań prowadzących do realizacji wniosków pokontrolnych NIK i wyeliminowania nieprawidłowości w działalności NFOŚiGW wskazuje, że ustalony w NFOŚiGW system kontroli zarządczej w niepełnym stopniu zapewnia prawidłową i efektywną realizację celów i zadań tej jednostki.

Do końca 2016 r. w Narodowym Funduszu nie podjęto ostatecznej decyzji w sprawie sposobu realizacji projektu pn. *Budowa Zintegrowanej Platformy Informatycznej*, pomimo szeregu rekomendacji sformułowanych zarówno przez audyt zewnętrzny jak i wewnętrzny, a także nie zakończono działań celem pełnego wdrożenia nowego systemu rozliczania efektów rzeczowych i ekologicznych. Była to jedna z przyczyn nieprawidłowości w zakresie definiowania efektów ekologicznych oraz rozliczania umów pod względem rzeczowym i ekologicznym. Należy również wskazać na powrót niekorzystnego zjawiska spadku wykorzystania środków zobowiązań wieloletnich.

Ponadto stwierdzono m.in.:

- nierzetelne działania w zakresie rozliczania oraz monitorowania realizacji umów;
- dokonywanie zmian w umowach po upływie terminu ich realizacji;
- nieprzestrzeganie procedur rozpatrywania wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć.

NIK zwraca uwagę, że w 2016 r. ze środków NFOŚiGW, poprzez rezerwę celową poz. 59 – *Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej* opłacono składki do organizacji międzynarodowych w łącznej wysokości 49.333,4 tys. zł⁶. Wydatki te nie były zgodne z pierwotnym celem utworzenia tej rezerwy. NIK podtrzymuje swoje stanowisko, wyrażone w latach ubiegłych po kontrolach wykonania planu finansowego NFOŚiGW, że finansowanie z tego źródła składek do organizacji międzynarodowych nie jest działaniem prawidłowym. Wobec niezapewnienia środków na ten cel w budżecie państwa, poza rezerwą celową poz. 59, nie do zaakceptowania byłaby

⁴ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2016 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria dla oceny pozytywnej i negatywnej stosuje się ocenę opisową.

⁵ Po kontrolach wykonania planu finansowego NFOŚiGW przeprowadzonych w latach 2014-2016 oraz kontroli pn. *Rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnich byłego wyrobiska Piaseczno-Kopalnia siarki Machów S.A. w likwidacji* (P/16/089).

⁶ Kwota ujęta w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2015 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2016 – Dz. U. 2199, ze zm.

jednak sytuacja prowadząca do nieuregulowania zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej z tytułu członkostwa w organizacjach międzynarodowych.

Ponadto należy zauważyć, że w 2016 r. udział finansowania pożyczkowego w strukturze wypłat NFOŚiGW⁷, po pomniejszeniu o kwoty wypłat dotacyjnych, których realizacja wynika z wypełnienia zobowiązań ustawowych lub umownych o charakterze redystrybucyjnym (tzw. wypłaty „dotacyjne sztywne”), wyniósł 52,8% i nie osiągnął 55% zakładanych w *Strategii działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 r.*⁸, a tym bardziej zakładanego w przygotowanej dla Zarządu NFOŚiGW i rozpatrzonej na posiedzeniu Zarządu w dniu 31 marca 2016 r. *Prognozie płynności finansowej na lata 2016–2020 na podstawie propozycji zmian programów priorytetowych* poziomu 59%. Powyższy wskaźnik liczony bez pomniejszania o „wydatki sztywne” wyniósł tylko 36,2% i nie osiągnął zakładanego w *Prognozie* poziomu 48%. Niski poziom finansowania pożyczkowego niekorzystnie wpływa na długoterminową płynność finansową NFOŚiGW.

Rzetelnie zaplanowano i zrealizowano przychody, które ewidencjonowano i lokowano zgodnie z obowiązującymi przepisami. Rzetelnie wywiązywano się ze sporządzania i przekazywania sprawozdań związanych z działalnością NFOŚiGW. Objęte badaniem własne wydatki inwestycyjne i zakupy inwestycyjne zostały zrealizowane zgodnie z umowami oraz ujęte w ewidencji finansowo-księgowej. Zwiększono łączną liczbę kontroli terenowych przeprowadzonych u beneficjentów, w ramach których badano dokumenty księgowe.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia rzetelność i wiarygodność ksiąg rachunkowych, w tym poprawność formalną dowodów i zapisów księgowych, natomiast stwierdzono nieprawidłowości w zakresie księgowania do właściwych okresów sprawozdawczych oraz nie w pełni skuteczne funkcjonowanie mechanizmów kontroli zarządczej w odniesieniu do zatwierdzania dowodów księgowych.

Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, stosownie do przepisów rozporządzeń Ministra Finansów w sprawie: sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁹ (sprawozdania Rb-N i Rb-Z), a także sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym¹⁰ (sprawozdanie Rb-BZ2). Sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo, na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej. System kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny kontrolę prawidłowości i rzetelności sporządzonych sprawozdań. Sprawozdania przekazują prawdziwy obraz przychodów i kosztów, a także należności i zobowiązań oraz stanu funduszu na dzień 31 grudnia 2016 r.

Kalkulacja oceny ogólnej wykonania planu finansowego NFOŚiGW przedstawiona została w załączniku nr 8 niniejszej informacji.

2. Uwagi i wnioski

NIK po raz kolejny stwierdza, iż z uwagi na rolę NFOŚiGW w finansowaniu przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezbędne jest wdrożenie nowego systemu rozliczania efektów rzeczowych i ekologicznych dofinansowywanych przedsięwzięć w celu wyeliminowania nieprawidłowości przy definiowaniu i rozliczaniu tych efektów. Wprowadzenie tego systemu, zdaniem NIK, jest ściśle powiązane z wdrożeniem zintegrowanego systemu informatycznego.

⁷ W obliczaniu wskaźnika nie uwzględniono finansowania kapitałowego (200,0 mln zł), bowiem zdaniem NIK objęcia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. nie można zaliczyć do finansowania pożyczkowego związanego z finansowaniem ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

⁸ Uchwała nr 73/15 Rady Nadzorczej z dnia 28 lipca 2015 r.

⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1773).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. Nr 298, poz. 1766).

Zachowanie płynności finansowej, szczególnie w zakresie funduszu podstawowego, wymaga wyeliminowania niekorzystnego zjawiska przewagi finansowania bezzwrotnego nad finansowaniem zwrotnym.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości, oprócz wniosków sformułowanych w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Prezesa Zarządu NFOŚiGW, m.in. o wdrożenie odpowiednich mechanizmów kontroli zarządczej, NIK wnosi do:

1) Ministra Środowiska i Prezesa Zarządu NFOŚiGW:

- o wyeliminowanie ryzyka utraty płynności finansowej NFOŚiGW poprzez ograniczenie udzielania dotacji na finansowanie zadań w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, na rzecz zwiększenia finansowania w formie pożyczek;

2) Ministra Rozwoju i Finansów:

- o zapewnienie innego źródła finansowania składek do organizacji międzynarodowych niż środki NFOŚiGW, tworzące rezerwę celową na podstawie art. 410c ust. 2 ustawy POŚ.

III. Wyniki kontroli wykonania planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

1. Planowanie przychodów i kosztów

Uchwalony przez Radę Nadzorczą w dniu 28 lipca 2015 r.¹⁵ projekt planu finansowego NFOŚiGW na 2016 r., zmieniony uchwałą z dnia 29 września 2015 r.¹⁶, został sporządzony zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej na rok 2016¹⁷.

Plan finansowy według ustawy budżetowej na 2016 r., zwany dalej „planem” określał: przychody ogółem w kwocie 1.702.034 tys. zł, w tym dotacje z budżetu państwa 112.800 tys. zł, a także koszty ogółem 1.657.648 tys. zł i wynik 44.386 tys. zł. Plan ten odpowiadał pierwszej wersji projektu planu finansowego NFOŚiGW uchwalonego przez Radę Nadzorczą w lipcu 2015 r. W trakcie 2016 r. plan finansowy nie był zmieniany.

Plan przychodów oraz kosztów stanowił odpowiednio 74,3% i 97,0% wykonania planu finansowego NFOŚiGW za 2015 r. Zmniejszenie planu przychodów spowodowane było zmianą ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. W wyniku tej zmiany od 2016 r. NFOŚiGW nie mógł już uzyskiwać przychodów z tytułu opłat recyklingowych za pojazdy wprowadzane na terytorium kraju.

W planie działalności NFOŚiGW¹⁸ przyjęto, że ze środków własnych Narodowego Funduszu oraz obsługiwanych środków zagranicznych w ramach m.in. Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, finansowanie w 2016 r. ochrony środowiska i gospodarki wodnej wyniesie łącznie 4.056.000 tys. zł, z tego ze środków europejskich 1.146.000 tys. zł.

Na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków własnych zaplanowano łączną kwotę 2.910.000 tys. zł (3.500.000 tys. zł w 2015 r.), z tego na finansowanie pożyczkowe – 1.460.000 tys. zł (1.400.000 tys. zł w 2015 r.), finansowanie dotacyjne – 1.450.000 tys. zł (2.100.000 tys. zł w 2015 r.). Procentowy udział finansowania pożyczkowego do całości planowanych do wydatkowania środków własnych zaplanowano w 50,2% (40,0% w 2015 r.) oraz w ok. 64% dla wskaźnika liczonego po pomniejszeniu o kwoty wypłat „dotacyjnych sztywnych”.

Zgodnie z obowiązującą w 2016 r. *Strategią działania*, przewidywano dążenie do osiągnięcia w 2016 r. poziomu 55% udziału finansowania pożyczkowego w strukturze wypłat, liczonych po pomniejszeniu o kwoty „wydatków sztywnych”.

Według przyjętej w styczniu 2016 r.¹⁹ *Listy programów priorytetowych NFOŚiGW na 2016 r.* (dalej „Lista”) NFOŚiGW przewidywał finansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki w ramach 20 programów priorytetowych w czterech grupach: Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi (2 programy); Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi (3); Ochrona atmosfery (3); Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów (1) oraz grupie projektów międzydziedzinowych (11).

¹⁵ Uchwała Nr 72/15 w sprawie uchwalenia projektu Planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2016 rok oraz Planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w układzie zadaniowym na rok budżetowy 2016 oraz na lata 2017–2018.

¹⁶ Uchwała Nr 111/15 w sprawie zmiany projektu Planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2016 rok oraz zmiany Planu Finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w układzie zadaniowym na rok budżetowy 2016 oraz na lata 2017–2018.

¹⁷ Dz. U. poz. 955, ze zm.

¹⁸ Uchwalony przez Radę Nadzorczą w dniu 29 stycznia 2016 r. – zgodnie z art. 400h ust. 2 pkt 4 ustawy POŚ.

¹⁹ Uchwała Zarządu nr B/3/4/206 z dnia 21 stycznia 2016 r. i nr A/10/2/2016 z dnia 26 stycznia 2016 r. oraz uchwała RN nr 9/16 z dnia 29 stycznia 2016 r.

W maju 2016 r.²⁰ dokonano zmian w *Liście*. Zrezygnowano z programów 3.2. „Poprawa efektywności energetycznej”, 3.3. „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii”, 5.11. „Sokół – Wdrożenie Innowacyjnych Technologii Środowiskowych”, a wprowadzono programy „System Zielonych Inwestycji (GIS – Green Investment Scheme)” i „Wsparcie dla innowacji sprzyjających zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarce” oraz zmieniono nazwę programu 5.7. na „SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez partnerów zewnętrznych”. Celem zmian była klasyfikacja programów według kierunków wsparcia oraz rozszerzenie obszarów finansowania NFOŚiGW. W wyniku wprowadzonych zmian przewidywano finansowanie w ramach 19 programów.

W związku z propozycjami zmian programów priorytetowych Zarząd NFOŚiGW rozpatrzył informację *Prognoza płynności finansowej na lata 2016–2020 na podstawie propozycji zmian programów priorytetowych*, według której zaproponowane zmiany skutkują w zakresie finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej zmniejszeniem w okresie 2016–2020 wypłat o łączną kwotę 2.771.992 tys. zł, z tego wypłat pożyczkowych i kapitałowych o 2.119.547 tys. zł oraz wypłat dotacyjnych o 652.445 tys. zł. W 2016 r. przewidywano zmniejszenie wypłat odpowiednio o 376.481 tys. zł i 243.260 tys. zł. W wyniku zmian w zakresie wypłat oraz zmianach w zakresie wpływów (231.800 tys. zł) stan środków pieniężnych na koniec 2016 r. prognozowano w wysokości 4.075.515 tys. zł, tj. wyższej o 853.967 tys. zł (o 26,5%) niż w ustawie budżetowej na 2016 r. (3.221.548 tys. zł), a udział finansowania zwrotnego na poziomie 48% bez wyłączeń wypłat wynikających z wypełniania zobowiązań ustawowych lub umownych o charakterze redystrybucyjnym, a w przypadku wyłączenia ww. wypłat – na poziomie 59%.

2. Środki krajowe

2.1. Stan funduszu na początek 2016 r.

Aktywa NFOŚiGW na początek 2016 r. wyniosły 11.303.208,7 tys. zł. Były one wyższe o 603.126,7 tys. zł (o 5,6%) niż w 2015 r. Stan funduszu na początek 2016 r. wyniósł 11.232.828,1 tys. zł i był o 580.617,1 tys. zł (o 5,5%) wyższy niż w 2015 r. Należności ogółem wyniosły 6.190.123,5 tys. zł i stanowiły 54,8% stanu aktywów na początek 2016 r. (w tym z tytułu pożyczek i kredytów – 99,6% wszystkich należności). Zobowiązania w kwocie 70.380,6 tys. zł, stanowiły 0,6% stanu pasywów na początek 2016 r.

2.2. Przychody

W 2016 r. wykonane przychody ogółem wyniosły 1.877.096,6 tys. zł, co stanowiło 110,3% planu. W porównaniu do 2015 r. zrealizowane przychody były o 412.358,6 tys. zł niższe, tj. o 18,0%. Przychody z prowadzonej działalności wykonano w kwocie 1.571.202,4 tys. zł, co stanowiło 116,6% planu. W porównaniu do 2015 r. uzyskane przychody były niższe o 383.947,5 tys. zł, tj. o 19,6%. Dotacje z budżetu państwa wyniosły 71.353,2 tys. zł, co stanowiło 63,3% planowanych. W porównaniu do 2015 r. dotacje były o 25.573,8 tys. zł niższe, tj. o 26,4%. Ponadto środki otrzymane z UE wyniosły 249,0 tys. zł (nieplanowane). Pozostałe przychody wyniosły 234.292,0 tys. zł, co stanowiło 97,0% planu. W porównaniu do 2015 r. były o 3.086,3 tys. zł niższe, tj. o 1,3%.

Struktura wykonanych przychodów przedstawiała się następująco: przychody z prowadzonej działalności 83,7%, pozostałe przychody 12,5%, dotacje z budżetu państwa 3,8%.

Przychody z prowadzonej działalności uzyskano z następujących tytułów:

- opłaty i kary środowiskowe: 326.636,8 tys. zł (w tym kary 814,9 tys. zł, tj. 0,2%), co stanowiło 93,0% planowanych; w porównaniu do 2015 r. były o 15.011,6 tys. zł niższe, tj. o 4,4%;

²⁰ Uchwała Zarządu nr B/20/1/2016 z dnia 11 maja 2016 r. i uchwała RN nr 36/16 z dnia 20 maja 2016 r.

- opłaty eksploatacyjne i koncesyjne: 270.370,8 tys. zł, co stanowiło 102,0% planowanych; w porównaniu do 2015 r. były o 4.254,0 tys. zł wyższe, tj. o 1,6%;
- opłaty wynikające z ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji: wykazano (-) 19.847,4 tys. zł. Od 2016 r. obowiązuje znowelizowana ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, którą zlikwidowano opłatę recyklingową za pojazdy wprowadzane na terytorium kraju od 2016 r. Przychody z tytułu opłat i kar recyklingowych w 2016 r. wyniosły 48.356,1 tys. zł i dotyczyły pojazdów wprowadzonych na terytorium kraju do końca 2015 r. Przepisy ustawy regulowały zasady zwrotu nadpłat z tytułu opłat za brak sieci zbierania pojazdów²¹. W 2016 r. NFOŚiGW wpłacił na rachunek Ministerstwa Środowiska równowartość siedmiu nadpłat w opłatach za brak sieci w łącznej kwocie 68.203,5 tys. zł.
- opłaty zastępcze i kary wynikające z ustawy Prawo energetyczne: 402.175,6 tys. zł, co stanowiło 178,7% planu; w porównaniu do 2015 r. były wyższe o 132.513,3 tys. zł, tj. o 49,1%;
- opłaty zastępcze i kary wynikające z ustawy o efektywności energetycznej: 538.500,3 tys. zł, co stanowiło 119,7% planowanych; w porównaniu do 2015 r. były niższe o 68.259,9 tys. zł, tj. o 11,2%;
- pozostałe opłaty i składki: 53.366,3 tys. zł, co stanowiło 202,9% planowanych; w porównaniu do 2015 r. były wyższe o 8.850,5 tys. zł, tj. o 19,9%.

Umowy trudne

Umowa trudna to kategoria umowy, która według *Instrukcji postępowania z umowami trudnymi w NFOŚiGW* oznacza umowę dotacji, pożyczki lub umorzeniową spełniającą co najmniej jeden z następujących warunków:

- 1) zaległość w spłacie kapitału przekracza okres 90 dni od terminu określonego w harmonogramie spłat;
- 2) zaległość w spłacie odsetek umownych przekracza okres 120 dni od terminu określonego w harmonogramie spłat;
- 3) została wypowiedziana na podstawie uchwały Zarządu NFOŚiGW;
- 4) w okresie jej obowiązywania beneficjent objęty został postępowaniem upadłościowym, układowym lub likwidacyjnym.

Liczba umów trudnych na koniec 2016 r. wyniosła 28 (o cztery mniej w porównaniu do 2015 r.), a należności z ich tytułu 72.601,4 tys. zł (o 4,7% mniej niż w 2015 r.). W 2016 r. odzyskano kwotę 1.528,4 tys. zł, z tego: w efekcie egzekucji komorniczej – 26,0 tys. zł, zawartych uгод i działań negocjacyjnych – 1.097,6 tys. zł oraz z masy upadłości – 404,8 tys. zł. Wskaźnik umów trudnych na koniec 2016 r. nie zmienił się w porównaniu z 2015 r. i wyniósł 1,2%.

W 2016 r. zakończono cztery umowy zawarte z trzema dłużnikami. Tylko jeden dłużnik w pełni wywiązał się z zobowiązań – wykonał ugodę w zakresie finansowym i przedłożył dokumenty potwierdzające osiągnięcie efektu ekologicznego i rzeczowego. W odniesieniu do pozostałych stwierdzono, że: w przypadku dwóch umów²² na łączną kwotę 2.381,1 tys. zł, wiarygodność została uznana za nieosiągalną; w przypadku jednej umowy²³ na kwotę 4.780,0 tys. zł, dłużnik spłacił dług, ale nie osiągnął efektu ekologicznego²⁴. W dniu 19 grudnia 2016 r. Zarząd NFOŚiGW uznał ugodę za wykonaną bez udokumentowania osiągnięcia efektu ekologicznego.

²¹ Obowiązek zwrotu nadpłat był konsekwencją uchwały NSA z dnia 19 października 2015 r. (sygn. akt: II OPS 1/15). Zgodnie z art. 17b ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji Główny Inspektor Ochrony Środowiska stwierdza nadpłatę lub określa wysokość nadpłaty z tytułu opłaty za brak sieci. Zgodnie z art. 17b ust. 2 ustawy NFOŚiGW przekazuje równowartość kwoty nadpłaty, o której mowa w ust. 1, na dochody budżetu państwa, w terminie 7 dni od dnia otrzymania oświadczenia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w tym zakresie.

²² Nr 344/2004/P oraz nr 345/2004/P.

²³ Nr 611/2004/P.

²⁴ Gminie Chelmieć nie udało się osiągnąć efektu ekologicznego. Wyniknęło to z przedłużających się procesów karnego i cywilnego z Wykonawcą oraz postępowania upadłościowego wobec Wykonawcy wadliwie wykonanej kanalizacji.

Uchwałą Zarządu NFOŚiGW²⁵ uszczegółowiono w instrukcji „*Postępowanie z umowami trudnymi*” obowiązki NFOŚiGW w zakresie monitorowania przebiegu realizacji ugód oraz ich rozliczania. Stanowiło to realizację wniosku pokontrolnego NIK sformułowanego po kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW w 2015 r.

Badaniem szczegółowym objęto trzy umowy trudne (z gminą Kędzierzyn-Koźle, Polską Akademią Nauk, Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Olecku), na łączną kwotę należności netto 4.978,2 tys. zł, tj. 6,9% należności z tytułu wszystkich umów trudnych.

Zgodnie z ugodą zawartą z gminą Kędzierzyn-Koźle, do wypowiedzianej umowy umorzeniowej, całość długu (2.754,8 tys. zł) została przeznaczona na przedsięwzięcie pn. „*Uzupełnienie kanalizacji ściekowej na obszarze gminy*”, z zastrzeżeniem, że kwota ta nie będzie przekraczała 25,0% kwot, które gmina przeznaczy ze środków własnych na realizację przedsięwzięcia (planowany koszt przedsięwzięcia określono na 13.774,0 tys. zł).

W lipcu 2013 r. NFOŚiGW wypowiedział umowę dotacji zawartą z PAN na realizację przedsięwzięcia pn. „*Wykonanie termomodernizacji następujących budynków: Budynek oranżerii w Jabłonie k/Warszawy ul. Modlińska 105, budynek Domu Rencisty PAN w Konstancinie-Jeziornie ul. Chodkiewicza 3/5, budynek „D” w Warszawie ul. Ks. Trojdena 4*” na kwotę 1.501,2 tys. zł, do której w dniu 29 kwietnia 2016 r. zawarto ugodę nr 1. Ugodą zobowiązano PAN m.in. do zrealizowania termomodernizacji budynków: Zamek PAN w Kórniku i Pałac Działyńskich PAN w Poznaniu (bez dalszego dofinansowania ze środków NFOŚiGW). Zrezygnowano z kontynuowania termomodernizacji objętych wypowiedzianą umową budynku oranżerii w Jabłonie koło Warszawy oraz budynku „D” w Warszawie przy ul. Ks. Trojdena 4. Wynikało to z nierozwiązanej kwestii własnościowej (toczącego się postępowania administracyjnego dotyczącego budynku oranżerii w Jabłonie koło Warszawy) oraz odstąpienia PAN od realizacji prac w budynku „D” przy ul. Ks. Trojdena 4 w Warszawie. W § 2 ust. 1 ugody Prezes PAN oświadczył, że umowa dotacji, której przedmiotem była termomodernizacja tych budynków została zrealizowana w niepełnym zakresie rzeczowym, a na dzień 13 kwietnia 2016 r. podlegający zwrotowi na rzecz Narodowego Funduszu dług stanowi kwotę 2.076,6 tys. zł²⁶. Narodowy Fundusz uznał, że prace termomodernizacyjne w budynku Domu Rencisty w Konstancinie-Jeziornie na kwotę 1.271,7 tys. zł, wykonane w ramach wypowiedzianej umowy dotacji, zostały zrealizowane w pełnym zakresie rzeczowym, finansowym i ekologicznym (§ 3 ust. 1 pkt 3 ugody).

Zarząd NF rozwiązał umowę nr 331/E2/2.1.6/010/09 o dofinansowanie projektu pn. „*Dostosowanie składowiska odpadów do obowiązujących standardów poprzez wyposażenie bazy sprzętowej wraz z rekultywacją terenu*”, ze środków MF EOG, zawartą w dniu 24 lutego 2009 r. z PGK w Olecku i zmienioną aneksem z dnia 22 kwietnia 2009 r.²⁷. Przyczyną rozwiązania umowy było ogłoszenie o likwidacji beneficjenta i niezapewnienie trwałości projektu w okresie pięciu lat od zatwierdzenia sprawozdania końcowego. Pismem z dnia 12 czerwca 2014 r. NFOŚiGW zgłosił Likwidatorowi PGK w Olecku w likwidacji wierzytelność NFOŚiGW w kwocie 1.081,7 tys. zł, będącą sumą przekazanej dotacji w wysokości 722,2 tys. zł i należnych odsetek w wysokości 359,5 tys. zł (według stanu na dzień 6 czerwca 2014 r.).

Ponieważ źle wykonana kanalizacja stanowi dowód w sprawie w toczących się procesach sądowych gmina nie miała możliwości podjęcia działań w celu poprawy jakości kanalizacji. Gmina – mimo braku pozwolenia na użytkowanie – odbiera ścieki od części mieszkańców przyłączonych do kanalizacji wchodzącej w zakres ugody.

²⁵ Nr B/14/3/2017 z dnia 13 marca 2017 r.

²⁶ § 2 ust. 1 pkt 3 ugody nr 1. Na kwotę tę składają się: 1.501,1 tys. zł stanowiące sumę dotacji wypłaconej w ramach ww. umowy dotacji, 575,5 tys. zł z tytułu odsetek jak od zaległości podatkowych naliczonych od dnia 20 czerwca 2012 r. (tj. od następnego dnia po dniu przekazania pierwszej transzy dotacji) do dnia 13 kwietnia 2016 r.

²⁷ Zgodnie z umową NFOŚiGW jako Instytucja Wdrażająca przekazał kwotę dofinansowania udostępnioną przez Komitet MF EOG do wysokości stanowiącej równowartość 171.286 EUR.

W wyniku badania umów stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. NFOŚiGW nie usunął stwierdzonej przez NIK (w ramach kontroli P/16/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2015 r. – wykonanie planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej*) nieprawidłowości w realizacji umowy, zawartej z gminą Kędzierzyn-Koźle, do wypowiedzianej umowy umorzeniowej i tym samym nie został zrealizowany sformułowany w wyniku tej kontroli wniosek pokontrolny NIK, dotyczący wdrożenia mechanizmów kontroli zarządczej zapewniających rzetelność i skuteczność działań w obszarze tzw. umów trudnych.

W toku przywołanej wyżej kontroli NIK stwierdziła nierzetelną realizację przez NFOŚiGW postanowień umowy, zawartej z gminą Kędzierzyn-Koźle. W NFOŚiGW nie realizowano określonego w umowie obowiązku akceptacji propozycji zadań realizowanych w ramach tzw. *Przedsięwzięcia Kompleksowego* (tj. przedsięwzięcia określonego w umowie), które były przedkładane przez gminę corocznie, jak również nie zgłaszano uwag do przedkładanych przez gminę informacji nt. realizacji zadań, pomimo istotnych rozbieżności w stosunku do uprzednio przedłożonych propozycji.

Z przedłożonej kontrolującym dokumentacji dotyczącej realizacji umowy w 2016 r. wynika, że pismem z dnia 30 marca 2016 r. Prezydent Miasta Kędzierzyn-Koźle złożył w NFOŚiGW propozycję zadań przewidzianych do realizacji w 2016 r. w ramach zadania „*Przedsięwzięcia 2016 r.*”. Według stanu na dzień 7 marca 2017 r. w NFOŚiGW nie zajęto stanowiska wobec złożonej propozycji zadań.

NIK podtrzymuje stanowisko, że obowiązek akceptacji propozycji zadań realizowanych przez gminę w ramach przedsięwzięcia określonego w umowie *expressis verbis* wynika z warunków zawartej umowy. Poza tym zarzut nierzetelnej realizacji przez NFOŚiGW postanowień umowy zawartej z gminą Kędzierzyn-Koźle został podtrzymany uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w NIK²⁸.

2. W NFOŚiGW zatwierdzono *ex post* zmiany w zakresie rzeczowym i finansowym w stosunku do zakresu, określonego w umowie nr 1 z PAN z dnia 29 kwietnia 2016 r. do wypowiedzianej umowy dotacji nr 88/2012/Wn07/OA-TR-ZI/D o dofinansowanie realizacji przedsięwzięcia pn. Wykonanie termomodernizacji następujących budynków: budynek oranżerii w Jabłonie k/Warszawy ul. Modlińska 105, budynek Domu Rencisty PAN w Konstancinie-Jeziornie ul. Chodkiewicza 3/5, budynek „D” w Warszawie ul. Ks. Trojdena 4.

Decyzją dwóch członków Zarządu NFOŚiGW (z dnia 2 marca 2017 r.) w sprawie zmiany warunków ww. umowy zaakceptowano zmianę harmonogramu rzeczowo-finansowego po upływie terminu realizacji przedsięwzięcia, tj. po 31 grudnia 2016 r. i po przedłożeniu przez stronę umowy rozliczenia końcowego warunków umowy.

Stosowana przez NFOŚiGW praktyka dokonywania zmian zakresu rzeczowego i finansowego po upływie terminu realizacji zadań objętych umową również świadczy o niewykonaniu wniosku pokontrolnego NIK²⁹.

3. Działania NFOŚiGW mające na celu zawarcie z PGK w Olecku umowy do rozwiązanej umowy finansowej były nieskuteczne, a zamieszczone w *Sprawozdaniu z zakresu tzw. Trudnych umów za 2016 r.* informacje nt. zaawansowania procesu negocjacyjnego niezgodne ze stanem faktycznym.

Według stanu na dzień 13 marca 2017 r. NFOŚiGW kontynuował rozpoczęte w 2014 r. uzgodnienia warunków umowy, pomimo że beneficjent w dalszym ciągu kwestionował jej zapisy dotyczące: wiarytelności, a tym samym uznania bezsporności rozszczeń; uzależnienia wejścia w życie umowy

²⁸ Nr KPK-KPO.443.087.2016 z dnia 3 czerwca 2016 r.

²⁹ Sformułowanego po kontroli pn. *Rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnicych byłego wyrobiska Piaseczno-Kopalnia siarki Machów S.A. w likwidacji (P/16/089)*

od wydania linii sortowniczej³⁰; zabezpieczenie zwrotu kwot należnych NFOŚiGW. Pomimo braku postępu w negocjacjach warunków umowy w NFOŚiGW poza zgłoszeniem (pismem z dnia 12 czerwca 2014 r.) wierzytelności i jednokrotnym przypomnieniem (pismem z dnia 9 września 2014 r.) o pozostawieniu tego zgłoszenia w mocy, do czasu zawarcia porozumienia nie podejmowano żadnych działań celem odzyskania wierzytelności. Należy również wskazać na przerwę w negocjacji warunków umowy w okresie od lutego 2016 r. do września 2016 r., a także nieprzeprowadzenie przez NFOŚiGW kontroli w Olecku celem określenia stanu w jakim znajduje się sprzęt przewidziany do przekazania (informację o zamiarze przeprowadzenia kontroli zawarto w notatce ze spotkania z przedstawicielami PGK Sp. z o.o. w Olecku i firmy Koma Sp. z o.o. w dniu 8 lipca 2015 r.).

W *Sprawozdaniu z zakresu tzw. „Trudnych umów” za 2016 r.* zawarto informację o wynegocjowaniu warunków umowy, pomimo że z analizy dokumentacji sprawy wynika, że ostatnie spotkanie z dłużnikiem miało miejsce 9 grudnia 2016 r. i nie doprowadziło do rozstrzygnięcia kwestii spornych. Dopiero pismem przesłanym 24 lutego 2017 r. NFOŚiGW zwrócił się do Prezesa Zarządu Koma Olsztyn Sp. z o.o. oraz Prezesa Zarządu PGK w Olecku o przedstawienie wspólnego stanowiska odnośnie możliwości przekazania linii sortowniczej, tj. ponad dwa miesiące od spotkania przedstawicieli NFOŚiGW z przedstawicielami wskazanych podmiotów.

Zdaniem NIK, to NFOŚiGW jako wierzyciel powinien określać warunki umowy prowadzącej do odzyskania należności, a w przypadku braku szans na porozumienie wystąpić na drogę sądową.

2.2.1. Należności

Należności ogółem na koniec 2016 r. wyniosły 5.863.111,8 tys. zł i w porównaniu do 2015 r. były niższe o 327.011,7 tys. zł (o 5,3%). Należności długoterminowe wyniosły 5.048.428,5 tys. zł, w porównaniu do 2015 r. były niższe o 347.895,3 tys. zł (o 6,4%). Należności krótkoterminowe wyniosły 814.683,3 tys. zł, w porównaniu do 2015 r. były wyższe o 20.883,6 tys. zł (o 2,6%).

W kwocie należności ogółem 99,6% (5.839.166,4 tys. zł) stanowiły należności z tytułu pożyczek. W porównaniu do 2015 r. były one niższe o 324.523,4 tys. zł (o 5,3%).

Należności wymagalne 478 podmiotów (o 12 mniej niż w 2015 r.) z tytułu opłat ustalanych na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. wyniosły 63.089,8 tys. zł i były niższe o 6.834,8 tys. zł (o 9,8%) niż w roku poprzednim. Kwota należności głównych w 2016 r. wyniosła 47.340,0 tys. zł i w porównaniu do 2015 r. była niższa o 6.393,2 tys. zł (o 11,9%). Odsetki za zwłokę na koniec 2016 r. wyniosły 15.749,8 tys. zł i w porównaniu do 2015 r. były niższe o 441,6 tys. zł (o 2,7%).

W celu wyegzekwowania należności, w 2016 r. wysłano 522 upomnienia do 247 dłużników na łączną kwotę należności głównej 5.262,1 tys. zł, z czego uregulowano 1.687,2 tys. zł. Ponadto wystawiono 308 tytułów wykonawczych do 136 dłużników na łączną kwotę należności głównej 4.055,2 tys. zł, z czego uregulowano 945,5 tys. zł.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r., nie wystąpiły przedawnienia w zakresie opłat, których termin płatności upłynął w 2011 r. W 2016 r. dokonano czterech odpisów z tytułu opłat eksploatacyjnych, których termin przedawnienia upłynął w latach 2010–2013 w łącznej kwocie 17,7 tys. zł. Podstawą do dokonania odpisów było postanowienie z dnia 3 czerwca 2016 r. Naczelnika Urzędu Skarbowego w Tczewie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego ze względu na jego bezskuteczność.

W 2016 r. łączna kwota udzielonych ulg w spłacie opłat wyniosła 3.397,6 tys. zł. Wydano 418 decyzji o udzieleniu ulg z urzędu polegających na umorzeniu zaległej opłaty wraz z odsetkami za zwłokę, na łączną kwotę 3.310,3 tys. zł, w tym: na podstawie art. 67d § 1 pkt 1 ustawy Ordynacja podatkowa

³⁰ Zgodnie ze stanowiskiem Darczyńców oraz Krajowego Punktu Kontaktowego MF EOG, w celu dopełnienia obowiązku związanego z okresem trwałości Projektu niezbędne było przekazanie linii sortowniczej podmiotowi trzeciemu, który powinien ją użytkować przez co najmniej 3 i pół roku, tj. przez czas niezbędny do uzupełnienia okresu trwałości projektu.

– 15 decyzji na łączną kwotę 3.304,3 tys. zł (zachodziło uzasadnione przypuszczenie, że w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwoty przewyższającej wydatki egzekucyjne); na podstawie art. 67d § 1 pkt 2 ww. ustawy – 403 decyzje na łączną kwotę 6,0 tys. zł (kwota zaległości podatkowej nie przekraczała pięciokrotnej wartości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym). Ponadto wydano dwie decyzje o udzieleniu ulg na wniosek płatników. Pierwszą z nich umorzono zaległą opłatę wraz z odsetkami na kwotę 0,6 tys. zł (art. 67a § 1 pkt 3 ustawy Ordynacja podatkowa). Druga decyzja dotyczyła rozłożenia na raty zaległej opłaty wraz z odsetkami na łączną kwotę 86,7 tys. zł (art. 67a § 1 pkt 2 ustawy Ordynacja podatkowa).

Należności z tytułu opłat za wprowadzanie CO₂ do powietrza, według stanu na 31 grudnia 2016 r., wyniosły 273,0 tys. zł, w tym należność główna 246,8 tys. zł oraz odsetki 26,2 tys. zł. W porównaniu do 2015 r. należności wzrosły o 257,9 tys. zł (w tym: należność główna o 233,0 tys. zł, a odsetki o 24,9 tys. zł). Zaległości z tego tytułu posiadało 25 podmiotów (w porównaniu do 2015 r. wzrost o 6). Powstanie należności było spowodowane wydaniem przez KOBiZE w 2015 r. uprawnień za 2013 r. W NFOŚiGW informację o tych działaniach otrzymano w 2016 r. i naliczono opłatę za wprowadzanie CO₂ do powietrza, a następnie wysłano monity do 10 przedsiębiorców. W wyniku podjętych działań podmioty wpłaciły 662,3 tys. zł (w tym: należność główna 597,6 tys. zł oraz odsetki 64,7 tys. zł). Według stanu na dzień 23 marca 2017 r. łączna kwota zaległych opłat z tego tytułu wyniosła 11,2 tys. zł. W 2016 r. nie wystawiano tytułów wykonawczych i nie wydawano decyzji dotyczących ulg.

2.3. Gospodarowanie wolnymi środkami

W 2016 r. w NFOŚiGW prowadzono 75 rachunków bankowych, w tym 16 rachunków w walucie obcej (USD, EUR).

Ze środków NFOŚiGW w 2016 r. założono w Banku Gospodarstwa Krajowego – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2014 r. w sprawie wolnych środków niektórych jednostek sektora finansów publicznych przyjmowanych przez Ministra Finansów w depozyt lub zarządzanie³¹ – 9.145 lokat (wzrost liczby lokat o 489, tj. o 5,6% w porównaniu do 2015 r.). Przychody z oprocentowania lokat wyniosły 68.095,3 tys. zł, tj. o 9,8% mniej niż w 2015 r.

W 2016 r. NFOŚiGW nie posiadał skarbowych papierów wartościowych ani ich nie nabywał i tym samym nie osiągał żadnych przychodów z tytułu odsetek.

Dokonywanie lokat wolnych środków nie stanowiło zagrożenia dla terminowej realizacji zadań NFOŚiGW. W 2016 r. nie wystąpiły przypadki złożenia przez NFOŚiGW dyspozycji wcześniejszego zwrotu środków.

W celu zapewnienia prawidłowego zarządzania płynnością finansową, w NFOŚiGW wprowadzono Regulaminem organizacyjnym podział odpowiedzialności za zarządzanie długoterminową płynnością finansową oraz za bieżącą analizę wykorzystania stanu środków będących w dyspozycji NFOŚiGW i podejmowanie działań na rzecz zagospodarowania przejściowo wolnych zasobów finansowych, z uwzględnieniem zapewnienia krótkoterminowej płynności finansowej. Z uwagi na wysoki stan środków pieniężnych oraz brak zagrożenia w zakresie realizacji przychodów, w 2016 r. nie zachodziły przesłanki do zmaterializowania się ryzyka utraty krótkoterminowej płynności finansowej oraz ryzyka wystąpienia opóźnień w realizacji zobowiązań.

2.4. Koszty

W 2016 r. poniesiono koszty ogółem w kwocie 1.223.961,4 tys. zł, tj. o 433.686,6 tys. zł niższej (o 26,2%) od planowanej w ustawie budżetowej oraz niższej o 484.876,5 tys. zł (o 28,4%) w porównaniu do 2015 r. Dominującą pozycję w kosztach ogółem stanowiły koszty realizacji zadań w kwocie 1.089.851,2 tys. zł (89,0% kosztów ogółem), w tym środki przekazane innym podmiotom w wysokości 1.089.551,8 tys. zł.

³¹ Dz. U. poz. 1864.

2.4.1. Koszty zadań

Koszty realizacji zadań w 2016 r. wyniosły 1.089.851,2 tys. zł i były niższe o 24,8% od planowanych w ustawie budżetowej oraz niższe o 512.595,5 tys. zł, tj. o 32,0% w porównaniu do 2015 r. W ramach tego rodzaju kosztów innym podmiotom przekazano środki w wysokości 1.089.551,8 tys. zł, tj. o 360.038,2 tys. zł (o 24,8%) mniej niż zaplanowano na 2016 r. oraz o 512.518,9 tys. zł (o 32,0%) mniej w porównaniu do 2015 r. Ze środków krajowych na dotacyjne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej wykorzystano kwotę 1.054.537,4 tys. zł, tj. 76,1% kwoty zaplanowanej na 2016 r. oraz 69,5% wykonania w 2015 r. Koszty obsługi zielonych inwestycji (GIS) wyniosły 299,4 tys. zł (co stanowiło 73,0% planu oraz 79,6% wykonania w 2015 r.).

Głównymi przyczynami niższego wykonania pozycji kosztów związanych z udzielaniem dofinansowania dotacyjnego była zmiana oferty programowej Narodowego Funduszu oraz opóźnienia w wypłatach na współfinansowanie przedsięwzięć POIiŚ 2014–2020.

Nie wykorzystano środków krajowych na dotacyjne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie dziedziny *Ekologiczne formy transportu Część 1) żegluga śródlądowa* oraz w ramach Pomocy Technicznej POIiŚ 2014–2020. Zaplanowana na ten cel w 2016 r. łączna kwota 2.096,0 tys. zł nie została wykorzystana z powodu niezłożenia wniosku o dofinansowanie przez ministra właściwego ds. transportu.

Ze środków krajowych na dotacyjne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przeznaczono mniej niż 50,0% planu na 2016 r. w przypadku dziedzin *Zapobieganie klęskom żywiołowym i poważnym awariom oraz usuwanie ich skutków* (42,7% planu), *Odnawialne źródła energii (OZE)* (33,2% planu) oraz *Korekta systemowa dla przedsięwzięć ISPA/FS* (39,2% planu). Wynikało to ze zmniejszenia budżetu dotacyjnego programu priorytetowego „Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków” o 130 mln zł w perspektywie do 2020 r. w celu powiększenia budżetu finansowania zwrotnego ww. programu oraz przyjętego założenia, że w 2016 r. środki budżetowe wypłacone będą dla 13 projektów grupy ISPA/FS, a wypłacono tylko dla pięciu.

Na finansowanie pożyczkowe w 2016 r. wykorzystano 618.506,8 tys. zł, tj. 49,1% planu oraz o 1.219.760,4 tys. zł (o 66,4%) mniej niż w 2015 r. Udzielenie pożyczek na niższą kwotę w porównaniu do planowanej w 2016 r. oraz do wykonania w 2015 r., w NF wyjaśniono zakończeniem współfinansowania przedsięwzięć ze środków perspektywy POIiŚ 2007–2013, rozpoczęciem wypłat ze środków nowej perspektywy POIiŚ na lata 2014–2020 w 2016 r. i brakiem zapotrzebowania na uzupełnienie wkładu krajowego finansowaniem pożyczkowym z NFOŚiGW. Wskazano, że w 2016 r. NFOŚiGW prowadził liczne akcje mające na celu promowanie oferty pożyczkowej wśród potencjalnych beneficjentów (samorządów i spółek komunalnych wodociągowo-kanalizacyjnych).

W przypadku dziedzin *Monitoring środowiska* oraz *Edukacja ekologiczna* nie udzielono pożyczek, pomimo ich zaplanowania na 2016 r. (kwoty odpowiednio: 1.000 tys. zł oraz 300 tys. zł). W NF wyjaśniono, że w dziedzinie *Monitoring środowiska* nie udzielono pożyczki, gdyż żaden z uprawnionych podmiotów nie wystąpił o dofinansowanie przedsięwzięcia wspierającego realizację zadań państwowego monitoringu środowiska. W przypadku *Edukacji ekologicznej* żaden z wnioskodawców nie ubiegał się o pożyczkę.

Wypłaty pożyczek poniżej 50,0% planu stwierdzono w przypadku dziedzin *Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW* (udzielono pożyczek na kwotę 242,7 tys. zł, co stanowiło 0,2% planu na 2016 r.); *Ochrona przyrody i krajobrazu* (udzielono pożyczek na kwotę 251,6 tys. zł, co stanowiło 9,3% planu na 2016 r.); *Ochrona klimatu i atmosfery* (udzielono pożyczek na kwotę 241.447,5 tys. zł, co stanowiło 40,2% planu). Udzielenie pożyczek na kwotę wyższą w stosunku do planowanej stwierdzono jedynie w przypadku dziedziny *Zapobieganie klęskom żywiołowym i poważnym awariom oraz usuwanie ich skutków* – wypłacono 4.560,7 tys. zł, co stanowiło 152,0% planu. W porównaniu do 2015 r. największy spadek udzielonych pożyczek nastąpił w przypadku

dziedzin: *Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW* – 0,1% wykonania w 2015 r.; *Ochrona przyrody i krajobrazu* – 5,7% wykonania w 2015 r.; *Ochrona powierzchni ziemi* – 27,3% wykonania w 2015 r.; *Ochrona wód* – 45,6% wykonania w 2015 r. W NF wyjaśniono m.in., że spadek finansowania pożyczkowego wynikał z zakończenia się współfinansowania przedsięwzięć ze środków perspektywy POIiŚ 2007–2013. Wyплаты ze środków nowej perspektywy POIiŚ na lata 2014–2020 zaczęły się w 2016 r. i nie było zapotrzebowania na uzupełnienia wkładu krajowego finansowaniem pożyczkowym z NFOŚiGW.

Na realizację zadań państwowych jednostek budżetowych, poprzez rezerwę celową budżetu państwa poz. 59, przekazano środki w kwocie 185.228,3 tys. zł, co stanowiło 45,0% wykonania w 2015 r. Kwota środków przekazanych w 2016 r. poprzez rezerwę celową była niższa o 226.624,9 tys. zł (o 55,0%) w porównaniu do 2015 r. z powodu realizacji założeń strategicznych Narodowego Funduszu, tj. konieczności znacznego zmniejszenia udziału finansowania bezzwrotnego (dotacyjnego) na rzecz pożyczkowego, co musiało także wpłynąć na zmniejszenie pomocy na realizację zadań pjb, a także z powodu rezygnacji wnioskodawców/beneficjentów z realizacji zadań w danym roku, na które zostały wcześniej złożone wnioski lub zawarte umowy o dofinansowanie. Największy spadek finansowania pjb za pośrednictwem rezerwy celowej w porównaniu do 2015 r. nastąpił w dziedzinach: *Ochrona atmosfery i klimatu* (o 110.479,5 tys. zł, tj. o 100,0%); *Edukacja ekologiczna* (o kwotę 9.807,6 tys. zł, tj. o 85,7%); *Ochrona powierzchni ziemi* (o kwotę 475,7 tys. zł, tj. o 79,5%); *Gospodarka wodna* (o kwotę 109.656,5 tys. zł, tj. o 67,1%). W NF wyjaśniono, że znaczący spadek (o 67,1%) finansowania pjb za pośrednictwem rezerwy celowej w dziedzinie *Gospodarka wodna* jest efektem decyzji Zarządu NFOŚiGW o stopniowym wygaszaniu programu priorytetowego „*Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych*”, dla którego od 2015 wstrzymano nabór nowych zadań do finansowania. Wyплаты dokonywane w danym roku wynikają z realizacji umów zawartych z pjb. W 2016 r. kwota planowana do wypłaty z umów zawartych była niższa od roku poprzedniego, na co NF nie miał wpływu. Dodatkową przyczyną ograniczenia wypłat w stosunku do zaplanowanych środków było uzyskanie korzystniejszych cen w wyniku przeprowadzonych przetargów.

W przypadku trzech z 10 dziedzin nastąpił wzrost środków przekazanych pjb za pośrednictwem rezerwy celowej w porównaniu do 2015 r. – od 108,7% wykonania w 2015 r. (*LIFE+*) do 270,5% wykonania w 2015 r. (*Geologia i górnictwo*).

Biorąc pod uwagę wykonanie finansowania pożyczkowego – 618.506,8 tys. zł, finansowania dotacyjnego – 1.089.851,2 tys. zł, w tym wypłat dotacyjnych, których realizacja wynika z wypełnienia zobowiązań ustawowych lub umownych o charakterze redystrybucyjnym, tj. 536.180,3 tys. zł, poziom udziału finansowania pożyczkowego w strukturze wypłat NFOŚiGW po pomniejszeniu o wymienione wyżej „wypłaty dotacyjne sztywne”, w 2016 r. wyniósł 52,8% i nie osiągnął 55% zakładanych w *Strategii działania*, a tym bardziej zakładanego w *Prognozie płynności finansowej* poziomu 59%. Udział finansowania zwrotnego, liczony bez pomniejszania o „wypłaty dotacyjne sztywne”, wyniósł tylko 36,2% i nie osiągnął zakładanego w *Prognozie* poziomu 48%.

Wielkość udziału finansowania pożyczkowego nie uwzględnia finansowania kapitałowego w kwocie 200.000,0 tys. zł, bowiem zdaniem NIK, objęcia akcji Banku Ochrony Środowiska S.A. nie można zaliczyć do finansowania pożyczkowego związanego z finansowaniem ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Ponadto wprowadzona zasada wyłączenia kwot wydatków „dotacyjnych sztywnych”, których wypłaty w 2016 r. stanowiły 49,2% wykonania finansowania dotacyjnego ze środków własnych NFOŚiGW, powoduje zniekształcenie faktycznej proporcji wydatków pożyczkowych do dotacyjnych.

Poziom finansowania dotacyjnego zrealizowanego przez NFOŚiGW w 2016 r. był o 76,2% wyższy od poziomu finansowania pożyczkowego, co niekorzystnie wpływa na długoterminową płynność finansową NFOŚiGW.

W 2015 r. udział finansowania pożyczkowego w finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków NFOŚiGW (pożyczki 1.838.267,0 tys. zł, dotacje 1.602.446,7 tys. zł) bez pomniejszenia

o wypłaty „dotacyjne sztywne” wyniósł 53,4%, przy wyłączeniu tych wydatków – 66,9%, a przy wyłączeniu dotacji posiadających status zobowiązań umownych o charakterze redystrybucyjnym 60,1%.

Przedstawione wyżej wielkości wskazują na wyraźne zmniejszenie udziału finansowania pożyczkowego w 2016 r. w stosunku do 2015 r., a tym samym brak rezultatów działań podjętych w NFOŚiGW w celu zwiększenia udziału tego finansowania w strukturze wydatków NFOŚiGW, polegających na uatrakcyjnieniu oferty pożyczkowej, kontynuowaniu podjętych w 2015 r. akcji promocyjnych oferty pożyczkowej wśród samorządów, zmianę budżetów programów priorytetowych.

Weryfikacja dokumentów rozliczeniowych

W NFOŚiGW wprowadzono, w ramach realizacji wniosków pokontrolnych NIK, sformułowanych po kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW w 2015 r., dotyczących weryfikacji dokumentów rozliczeniowych, obowiązek przedkładania przez dwa instytuty badawcze³² do weryfikacji dokumentów źródłowych, tj. faktur lub innych równoważnych dokumentów księgowych o równowartości minimum 10% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia wykazywanych w zestawieniu. W tym celu w umowach na finansowanie przedsięwzięć wprowadzono stosowne postanowienia.

Natomiast w umowach zawartych z PIG-PIB, w warunkach ogólnych wprowadzono postanowienie o powyższym obowiązku, ale w warunkach szczególnych każdej umowy (ust. 17) wyłączono stosowanie przedmiotowego postanowienia. Dotyczyło to 15 umów zawartych z PIG-PIB w okresie 23 listopada 2015 r. – 23 grudnia 2016 r. Obowiązek przedkładania kopii dokumentów źródłowych utrzymano w przypadku zakupów lub zadań realizowanych przez kooperantów. Koszty prac własnych Instytutu weryfikowano poprzez stosowanie dwóch dodatkowych załączników, tj. *Zbiornicze zestawienie kosztów i Rozliczenie prac realizowanych przez psg/psh*). Od stycznia 2017 r. PIG-PIB został zobowiązany do dostarczania 10% faktur lub innych równoważnych dokumentów księgowych bez żadnych ograniczeń.

Realizując wniosek NIK, dotyczący objęcia obowiązkiem przedkładania do weryfikacji dokumentów źródłowych przez państwowe jednostki budżetowe, Zarząd NFOŚiGW dokonał w styczniu 2017 r. stosownych zmian we wzorze umowy o realizację zadania państwowej jednostki budżetowej zakwalifikowanego do dofinansowania w ramach programu priorytetowego.

Ponadto realizując wniosek pokontrolny NIK, w NFOŚiGW zwiększono dwukrotnie liczbę kontroli terenowych u beneficjentów spoza sektora finansów publicznych, obejmujących badanie dokumentów finansowo-księgowych – zrealizowano 27 kontroli, w tym 26 kontroli obejmujących badanie dokumentów finansowo-księgowych. Ogółem zrealizowanych zostało 385 kontroli terenowych przedsięwzięć, w tym 213 kontroli przedsięwzięć dofinansowanych ze środków krajowych. W stosunku do 2015 r. nastąpił wzrost liczby kontroli o 67, tj. o 21,1%, w tym kontroli finansowanych ze środków krajowych o 32, tj. o 17,7%. W ramach kontroli przedsięwzięć dofinansowywanych ze środków krajowych w 198 przypadkach, tj. w 93,0%, dokonywano weryfikacji źródłowych dokumentów rozliczeniowych prezentowanych dla NFOŚiGW w rozliczeniach poniesionych kosztów.

2.4.2. Koszty funkcjonowania

Koszty funkcjonowania w 2016 r. w kwocie 83.385,8 tys. zł, stanowiły 89,7% planu i w porównaniu do 2015 r. były niższe o 2.738,7 tys. zł, tj. o 3,2%. Dominującą pozycję w tej grupie kosztów stanowiły: 70,0% – wynagrodzenia (osobowe i bezosobowe) w wysokości 58.330,2 tys. zł (99,2% planu); 11,7% – pochodne od wynagrodzeń 9.754,1 tys. zł. Pozostałe koszty na kwotę 50.724,4 tys. zł (4,1% kosztów ogółem), obejmowały m.in. odpisy aktualizujące w związku ze stwierdzeniem trwałej utraty wartości części posiadanych akcji (50.000,0 tys. zł) oraz koszty związane z ugodą sądową (673,0 tys. zł).

³² Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy realizujących zadania ustawowe.

Niższe od planowanego wykonanie kosztów funkcjonowania było spowodowane m.in.: rezygnacją z wynajęcia nieruchomości w Nowym Dworze Mazowieckim w celu zwiększenia powierzchni archiwum zakładowego oraz rezygnacją z części usług informatycznych.

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Przeciętne zatrudnienie w NFOŚiGW w 2016 r. wyniosło 556 osób (w przeliczeniu na pełne etaty) i w porównaniu do 2015 r. wzrosło o 2 osoby (tj. o 0,4%).

Zaplanowana w ustawie budżetowej na 2016 r. kwota wynagrodzeń³³ w wysokości 58.800,0 tys. zł była mniejsza od kwoty wynagrodzeń zaplanowanych na 2015 r. o 3.100,0 tys. zł, tj. o 5,0% i nie była zmieniana. Koszty wynagrodzeń wyniosły 58.330,2 tys. zł, tj. 99,2% kwoty planowanej, w tym wynagrodzenia bezosobowe – 932,2 tys. zł, tj. 66,6% kwoty planowanej. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto³⁴ w 2016 r. wyniosło 7.760,8 zł i w porównaniu do 2015 r. było niższe o 136,4 zł, natomiast przeciętne wynagrodzenie brutto Zarządu NFOŚiGW wzrosło o 2.916,7 zł, tj. o 14,6%. Spowodowane to było zmianą od 27 stycznia 2016 r. podstawy (zwiększenie o 23,9%) obliczenia wynagrodzenia Prezesa Zarządu NFOŚiGW oraz podwyższeniem w dniu 3 marca 2016 r. zastępcom Prezesa Zarządu NFOŚiGW wynagrodzenia z 5,5-krotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na 5,9-krotne, co dało wraz ze zmianą podstawy wzrost wynagrodzenia o 32,9%.

Udzielanie zamówień publicznych

W 2016 r. Zespół Zamówień Publicznych NFOŚiGW przeprowadził 41 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w tym dziewięć postępowań rozpoczętych w 2015 r. W 40 postępowaniach zastosowano tryby konkurencyjne, a w jednym przypadku udzielono zamówienia w trybie z wolnej ręki. Łącznie zawarto 40 umów, których wartość wyniosła 8.898,0 tys. zł. W żadnym z prowadzonych postępowań wykonawcy nie zastosowali środków ochrony prawnej (odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej).

Szczegółową analizą objęto cztery postępowania przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego, dotyczące:

- zakupu usług wsparcia do budowy komponentów Zintegrowanej Platformy Informatycznej;
- dzierżawy cyfrowych monochromatycznych urządzeń kopiujących wraz z utrzymaniem ich sprawności;
- dostawy komputerów stacjonarnych i przenośnych; zakupu samochodów osobowych.

Objęte analizą postępowania zostały przeprowadzone zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – *Prawo zamówień publicznych*³⁵ oraz *Regulaminem udzielania zamówień publicznych przez NFOŚiGW*³⁶. Wartość zawartych umów po zakończeniu tych postępowań wyniosła 3.081,3 tys. zł, a wydatki na realizację tych umów w 2016 r. wyniosły 822,8 tys. zł.

Wydatki inwestycyjne własne

W 2016 r. wydatki inwestycyjne własne wyniosły 3.087,8 tys. zł, co stanowiło 38,1% kwoty planowanej. Niższe od planowanego wykonanie wydatków było spowodowane rezygnacją z zakupu nieruchomości na potrzeby archiwum (planowana kwota 1.700,0 tys. zł). Poza tym wydatki na samochody osobowe, dostarczone zgodnie z umową w dniu 29 grudnia 2016 r., zostały poniesione w kwocie 851,4 tys. zł w dniu 12 stycznia 2017 r. Na modernizację budynków wydatkowano 530,5 tys. zł (94,7% kwoty planowanej); zakup urządzeń kopiujących i drukujących 53,9 tys. zł (77,0% kwoty planowanej); sprzęt komputerowy 747,0 tys. zł (114,9% kwoty planowanej); wdrożenie nowych i rozbudowę istniejących systemów informatycznych 100,5 tys. zł (12,6% kwoty planowanej); zakup i aktualizację

³³ Osobowych i bezosobowych.

³⁴ W przeliczeniu na jeden etat (lub na jednego pełnozatrudnionego).

³⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 2164, ze zm.

³⁶ Uchwały Zarządu NFOŚiGW nr A/29/1/2015 z dnia 2 lipca 2015 r. oraz nr A/73/2/2016 z dnia 6 września 2016 r.

oprogramowania 1.491,9 tys. zł (46,0% kwoty planowanej); inne wartości materialne i prawne 141,5 tys. zł (70,8% kwoty planowanej).

Szczegółowe badanie zakupu samochodów osobowych w zakresie zgodności z planem inwestycji własnych, weryfikacji dokumentów zakupu, terminowości uregulowania należności z tego tytułu oraz ujęcia zakupionych pojazdów w ewidencji środków trwałych – nie wykazało nieprawidłowości.

2.5. Stan funduszu na koniec 2016 r.

Aktywa NFOŚiGW na koniec 2016 r. wyniosły 11.925.040,5 tys. zł. Były one wyższe o 621.831,8 tys. zł (o 5,5%) niż na koniec 2015 r. Stan funduszu na koniec 2016 r. wynosił 11.885.963,3 tys. zł i był wyższy o 653.135,2 tys. zł (o 5,8%) od stanu na koniec 2015 r. Zwiększenie stanu funduszu było spowodowane dodatnim wynikiem finansowym w 2016 r. Z „Opinii i raportu z badania sprawozdania finansowego za rok 2016”³⁷ wynikało m.in., że „pozytywne zmiany w wyniku działalności finansowej wpłynęły na wypracowanie zysku brutto na poziomie 653,1 mln zł”.

Należności na koniec 2016 r. wyniosły 5.863.111,8 tys. zł i stanowiły 49,2% aktywów, w tym z tytułu pożyczek i kredytów 5.839.166,4 tys. zł (49,0% aktywów). Zobowiązania na koniec 2016 r. stanowiły 0,3% pasywów. Stan środków pieniężnych na koniec 2016 r. wyniósł 5.002.431,0 tys. zł i był wyższy niż na koniec 2015 r. (4.199.014,1 tys. zł) o 803.416,9 tys. zł, tj. o 19,1%.

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania ogółem na koniec 2016 r. wyniosły 39.077,2 tys. zł i były niższe o 44,5% w porównaniu do 2015 r. Na wymienioną wielkość składały się rezerwy na zobowiązania wynoszące 13.029,3 tys. zł (niższe o 4,0% niż w 2015 r.), zobowiązania krótkoterminowe wynoszące 9.086,0 tys. zł (niższe o 75,1% niż w 2015 r.) oraz rozliczenia międzyokresowe wynoszące 16.961,9 tys. zł (niższe o 16,3% niż w 2015 r.).

Na koniec 2016 r. wystąpiły zobowiązania warunkowe (pozabilansowe) wynoszące 2.527.106,8 tys. zł (o 26,7% niższe niż w 2015 r.), z tego z tytułu zawartych umów 2.290.109,7 tys. zł (o 27,9% niższe niż w 2015 r.) oraz dofinansowania przedsięwzięć przed zawarciem umów po decyzji Zarządu NFOŚiGW oraz po lub przed decyzją Rady Nadzorczej NFOŚiGW na kwotę 236.997,1 tys. zł (o 11,5% niższe niż w 2015 r.). Zwiększenie zobowiązań warunkowych z tytułu dofinansowania przedsięwzięć ekologicznych przed zawarciem umowy nastąpiło z tytułu pożyczek (o 38,5% w porównaniu do 2015 r.), natomiast zmniejszenie z tytułu dotacji (o 45,8% w porównaniu do 2015 r.). Ponadto wartość nominalna niewymagalnych (potencjalnych) zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji, wynikająca z Porozumienia pomiędzy Ministerstwem Środowiska, NFOŚiGW i miastem Świnoujście z dnia 21 kwietnia 1994 r. w sprawie realizacji projektu „Oczyszczalnia ścieków”, na koniec 2016 r. wyniosła 45.239,1 tys. zł. Na koniec 2016 r. nie wystąpiły zobowiązania warunkowe z tytułu udzielonych promes lub dopłat.

3. Wykonanie zadań

3.1. Udzielanie dofinansowania na realizację zadań

W 2016 r. do NFOŚiGW wpłynęło 3.088 wniosków (z tego 1.956 dotyczących środków krajowych oraz 1.132 dotyczących środków europejskich), tj. o 1.020 więcej (o 49,3%) niż w 2015 r. (2.068).

Wnioskowana kwota dofinansowania wyniosła 18.063.738,4 tys. zł, tj. o 14.066.467,1 tys. zł (o 351,9%) więcej niż w 2015 r. (3.997.271,3 tys. zł). Wartość kosztorysowa przedsięwzięć, objętych wnioskami wyniosła 35.094.569,3 tys. zł, tj. o 18.586.630,5 tys. zł (o 112,6%) więcej niż w 2015 r.

W 2016 r. w NFOŚiGW rozpatrywano 1.246 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć ze środków krajowych na łączną kwotę w wysokości 5.520.903,4 tys. zł, wśród których: 258 odrzucono, z 37 zrezygnowali beneficjenci, 377 rozpatrzono pozytywnie i zawarto umowę (285) lub umieszczono

³⁷ Wstępny raport z dnia 30 marca 2017 r.

na listach rezerwowych (92), 52 oceniono pozytywnie, ale nie zawarto jeszcze umów oraz 522 w trakcie rozpatrywania (pozostałe).

W toku weryfikacji w NFOŚiGW odrzuconych zostało 258 wniosków, tj. o 50,4% mniej niż w 2015 r. (520 wniosków), w tym: 123 ze względów formalnych, 47 ze względów merytorycznych, 34 ze względu na unieważnienie naboru oraz 54, którym odmówiono dofinansowania w związku z wyczerpaniem środków przeznaczonych na konkurs/program.

Z 1.117 wniosków o dofinansowanie ze środków POIiŚ, które wpłynęły do NFOŚiGW w 2016 r., do dnia 29 marca 2017 r. oceniono pod względem formalnym 918 wniosków – wszystkie pozytywnie. Szczegółowej analizie w zakresie procedowania poddano 12 wniosków i nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 2016 r. NFOŚiGW zawarł ogółem 1.797 umów, tj. o 117 więcej (o 7,0%) niż w 2015 r. (1.680), na łączną kwotę 5.239.035,8 tys. zł, tj. o 3.081.756,3 tys. zł więcej (o 142,9%) niż w 2015 r. (2.157.279,5 tys. zł). Wartość kosztorysowa zadań objętych przedmiotowymi umowami wyniosła 12.176.272,1 tys. zł, tj. o 1.238.355,3 tys. zł (o 11,3%) więcej niż w 2015 r. (10.937.916,8 tys. zł).

Spośród 86 wniosków państwowych jednostek budżetowych, które wpłynęły w 2016 r., podpisano 61 umów na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej na łączną kwotę 177.256,3 tys. zł, poprzez rezerwę celową poz. 59. Z kwoty tej 49.333,4 tys. zł przeznaczono na opłacenie składek do organizacji międzynarodowych.

Średni czas obsługi wniosków pjb, które wpłynęły do NFOŚiGW w 2016 r., liczony od daty przyjęcia wniosku do podpisania umowy, wyniósł 243 dni³⁸ i był o 50,0% dłuższy niż w 2015 r. (162 dni). Jak wyjaśniono wynikało to m.in. z konieczności wprowadzenia nowych wzorów wniosków o dofinansowanie i formularzy uchwał w sprawie udzielenia dofinansowania oraz wydłużeniem na wniosek Ministerstwa Środowiska terminów naboru wniosków dla pjb.

W wyniku badania wniosku nr 303/2016³⁹, złożonego w ramach Konkursu nr 24/II/EE/5.5/2016/DOTACJA⁴⁰ ustalono, że został on poddany ponownej procedurze oceny, pomimo niespełnienia jednego z wymaganych kryteriów, co było niezgodne z regulaminem naboru wniosków w 2016 r. o dofinansowanie przedsięwzięcia ze środków NFOŚiGW. Wniosek ten nie zawierał opinii jednego recenzenta na temat założeń pomocy dydaktycznej oraz projektu pomocy dydaktycznej – pułapek na zwierzęta. W związku z tym NFOŚiGW poinformował składającego – Rektora Uniwersytetu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego – o odrzuceniu wniosku z przyczyn formalnych oraz że „Ocena wniosku wg. kryteriów jest ostateczna, a wystąpienie wnioskodawcy o powtórna ocenę nie będzie rozpatrywane”. Następnie wniosek przywrócono i dalej procedowano, uznając zakwalifikowanie pułapek na zwierzęta jako pomocy dydaktycznej za „*niefortunne sformułowanie*” i zakwalifikowano wyżej wymienione pułapki jako „*mini badania*”. Natomiast w HRF do umowy nr 202/2016/Wn-50/EE-ee/D o dofinansowanie w formie dotacji w kwocie 291,9 tys. zł, pomimo dokonanej zmiany kwalifikacji, pułapki na zwierzęta określono jako pomoce dydaktyczne.

Ponadto w związku z ustaleniami dotyczącymi wniosku nr POIS 02.04.00-00-0091/16⁴¹ NIK zwróciła uwagę, że kolejne przedłużenie (do 23 maja 2016 r.) terminu naboru wniosków do Konkursu nie miało uzasadnienia, ponieważ kwota dofinansowania w ramach Konkursu wynosiła 12.875,0 tys. zł, natomiast już w drugim terminie kwota dofinansowania, wynikająca ze złożonych wniosków, była 2,5-krotnie wyższa od kwoty przeznaczonej na Konkurs.

³⁸ Średni czas obsługi wniosków wyrażono w dniach kalendarzowych.

³⁹ Wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia pn. Studia podyplomowe: "Monitoring środowiskowy i mediacje w konfliktach ekologicznych".

⁴⁰ Dotyczy programu priorytetowego 5.5. „Edukacja ekologiczna”.

⁴¹ Wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia pn. „Propagowanie wiedzy na temat bioróżnorodności. Ochrony, idei zrównoważonego rozwoju, instytucji Natura 2000 na przykładzie Puszczy Białowieskiej poprzez zbudowanie i prowadzenie portalu multimedialnego puszcza tv”.

3.2. Źródła i formy finansowania zadań wynikających z ustawy POŚ

W 2016 r. NFOŚiGW dokonał wypłat na podstawie 3.121 umów na łączną kwotę 2.910.383,0 tys. zł, z tego kwotę 1.908.358,0 tys. zł stanowiły środki krajowe (2.164 umów), a 1.002.025,0 tys. zł – środki europejskie (na sfinansowanie 957 umów). Zrealizowana wymieniona kwota łączna była mniejsza w porównaniu do kwoty ujętej w *Planie działalności NFOŚiGW na 2016 r.* o 1.145.617,0 tys. zł (o 28,2%) oraz mniejsza o 3.522.186,1 tys. zł (o 54,8%) w porównaniu do wykonania w 2015 r. (załącznik 4). W ramach kwoty 2.910.383,0 tys. zł wydatkowano:

- 1) 1.908.358,0 tys. zł ze środków NFOŚiGW, tj. 65,6% finansowania ogółem i o 1.532.356,2 tys. zł, tj. o 44,5% mniej niż w 2015 r., z tego:
 - w formie pożyczek inwestycyjnych wypłacono beneficjentom kwotę 618.506,8 tys. zł, niższą o 641.493,2 tys. zł, tj. o 50,9% od ujętej w *Planie działalności* i niższą o 1.219.760,4 tys. zł, tj. o 66,4% od wykonania w 2015 r. Najwięcej – 244.336,9 tys. zł, tj. 39,5% kwoty pożyczek ogółem, wypłacono w dziedzinie *Ochrona powierzchni ziemi*. Łącznie ze środków zobowiązań wieloletnich, w 2016 r. wypłacono pożyczki w kwocie 406.809,9 tys. zł, tj. mniej o 734.082,6 tys. zł (o 64,3%) niż w 2015 r.;
 - w formie finansowania bezzwrotnego wypłacono 1.089.551,8 tys. zł (75,2% planu). Kwota wypłacona w tej formie była w porównaniu do 2015 r. niższa o 512.519,2 tys. zł, tj. o 32,0%;
 - w formie finansowania kapitałowego – 200.000,0 tys. zł (100,0% planu);
 - na koszty obsługi zielonych inwestycji (GIS) – 299,4 tys. zł (73,0% planu).
- 2) ze środków funduszy europejskich, obsługiwanych przez Narodowy Fundusz wypłacono łącznie kwotę 1.002.025,0 tys. zł (87,4% planu), niższą o 1.989.829,9 tys. zł, tj. o 66,5% niż w 2015 r.

W działalności kontrolowanej jednostki, dotyczącej wykonania zadań wynikających z ustawy POŚ, stwierdzono następujące nieprawidłowości.

1. W przypadku jednej umowy⁴² przywołano niewłaściwe i nieaktualne akty prawne. Zastosowanie ich przez beneficjenta, według NIK, może skutkować nierozliczeniem efektu ekologicznego. Ponadto, w ocenie NIK, nadzór NFOŚiGW nad realizacją tej umowy był niewystarczający.

W umowie dotyczącej budowy Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów dla miasta Kielce i powiatu kieleckiego, zmienionej w 2016 r. m.in. Aneks nr 3⁴³, w postanowieniach § 11 odnoszących się do osiągnięcia i rozliczenia efektu ekologicznego, przywołano nieaktualne przepisy ustawy o odpadach. Ponadto ustalono m.in. obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji zadań dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi, które wynikają z przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴⁴. Jednocześnie nie uwzględniono przepisów tej ustawy w aneksowanej umowie. Ponadto w umowie nazwano instalację jako ponadregionalną, co jest niezgodne z przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach*⁴⁵ oraz wojewódzkim planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego.

Jak wyjaśniono instalacja posiada status instalacji regionalnej, co powinno zostać uwzględnione w postanowieniach umowy. W ocenie NIK, działania NFOŚiGW w tym zakresie były nierzetelne, a postanowienia umowy uniemożliwiają beneficjentowi rozliczenie efektu ekologicznego.

O niewystarczającym nadzorze NFOŚiGW nad realizacją umowy świadczy:

- nieprzeprowadzenie monitoringu realizacji przedsięwzięcia w IV kwartale 2016 r., nieprzeprowadzenie kontroli doraźnej, pomimo że nie został dotrzymany termin realizacji przedsięwzięcia do dnia 31 lipca 2016 r.;

⁴² Umowa z dnia 8 grudnia 2011 r. nr 558/2011/Wn13/OZ-UK-ps/P – projekt nr POIS.02.01.00-00-001/09-00 Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów dla miasta Kielce i powiatu kieleckiego w Promniku k. Kielce.

⁴³ Aneks nr POIS.02.01.00-00-001/09-03 z dnia 17 marca 2016 r.

⁴⁴ Ustawa z dnia 19 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – Dz. U. z 2016 r. poz. 250, ze zm.

⁴⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 1987, ze zm.

- nieprzekazanie Instytucji Pośredniczącej informacji o niedotrzymaniu przez Beneficjenta terminu zakończenia przedsięwzięcia przed jego upływem, tj. przed 31 lipca 2016 r.

Ponadto należy zauważyć, że w sprawozdaniu końcowym z realizacji POIiŚ Priorytet II *Gospodarka Odpadami i ochrona powierzchni ziemi*, Działanie 2.1 *Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych*⁴⁶ w ramach działań zaradczych NFOŚiGW wskazał prowadzenie m.in. monitoringu, częstych kontroli na miejscu, objęcia beneficjenta wsparciem merytorycznym, szybkiego identyfikowania zagrożeń, weryfikacji harmonogramów realizacji, podpisywania aneksów do umów.

W 2016 r. podpisano cztery aneksy do umowy, w tym jeden po upływie terminu realizacji umowy. Zmianom ulegały m.in. zakresy prac, terminy realizacji poszczególnych zadań oraz całkowity koszt inwestycji z planowanych pierwotnie 257.832,5 tys. zł do 312.409,0 tys. zł (o 21,2%).

2. Działania NFOŚiGW w zakresie finansowania jednej umowy⁴⁷ były nierzetelne z uwagi na:

- dokonanie w dniu 3 lutego 2016 r. wypłaty pełnej kwoty dofinansowania – 12.000,0 tys. zł w jednej transzy, pomimo że zgodnie z HRF w I kwartale 2016 r. beneficjent nie planował realizacji żadnych zadań; w II kwartale zaplanowano realizację zadań na kwotę 2.500,0 tys. zł. Pozostałe zadania planowane były na III kwartał w kwocie 4.200,0 tys. zł i na IV kwartał w kwocie 5.300,0 tys. zł. Podkreślenia wymaga fakt, że w dniu 13 stycznia 2016 r. Minister Finansów wydał decyzję o zapewnieniu finansowania tego projektu na kwotę 2.635,0 tys. zł, tym samym beneficjent mógł rozpocząć ewentualne postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego. W 2016 r. beneficjent wykorzystał jedynie 13,6% (1.632,6 tys. zł) środków NFOŚiGW, przekazanych na rachunek budżetu państwa. W konsekwencji przez ponad 10 miesięcy (od lutego 2016 r. do końca 2016 r.) NFOŚiGW nie mógł dysponować wolnymi środkami w kwocie ponad 10 mln zł.
- niewystąpienie o wcześniejszy zwrot niewykorzystanych środków, co spowodowało, że beneficjent dokonał zwrotu środków pobranych w nadmiernej wysokości dopiero w dniu 30 grudnia 2016 r. i 25 stycznia 2017 r.;
- nieskuteczne monitorowanie przez NFOŚiGW realizacji zadania objętego umową;
- umowa z beneficjentem nie została rozwiązana, pomimo że nie realizowano planowanych zadań określonych w umowie oraz zachodziły przesłanki do jej rozwiązania, wskazane w § 12 umowy, tj. pjb nie wykorzystwała środków uzyskanych z rezerwy celowej, nie zakończono realizacji zadania w terminie, nie osiągnięto w terminie zakładanego efektu ekologicznego i efektu rzeczowego;
- w dniu przekazania rozliczenia umowy (4 stycznia 2017 r.) efekt rzeczowy i ekologiczny był niezgodny z obowiązującą w tym dniu umową. NFOŚiGW zaakceptował rozliczenie, pomimo że beneficjent nie zrealizował zadań określonych w umowie i nie przekazał ostatecznej wersji sprawozdania z realizacji zadania. Zmiany warunków umowy zostały zatwierdzone *ex post* dopiero w dniu 27 stycznia 2017 r.

NIK zwraca uwagę, że w 2016 r. z Ministrem Środowiska zawarto kolejną umowę, w której w Harmonogramie wypłat zaakceptowano wypłacenie środków ponownie w jednej transzy w kwocie 10.800,0 tys. zł, pomimo ryzyka ponownego niewykorzystania środków (zgodnie z Harmonogramem rzeczowo-finansowym w I kwartale nie zaplanowano wydatków, w II kwartale na kwotę 1.500,0 tys. zł., w III kwartale na kwotę 3.650,0 tys. zł, w IV kwartale na kwotę 5.550,0 tys. zł).

⁴⁶ Sprawozdanie z dnia 30 czerwca 2016 r. z realizacji projektów, których realizacja powinna zakończyć się w 2015 r.

⁴⁷ Umowa nr 476/2015/Wn-50/EE-EE/D z dnia 12 października 2015 r. na dofinansowanie realizacji zadania pn. „Wsparcie działań Ministra Środowiska w zakresie pozaformalnej edukacji ekologicznej w 2016 r.”.

3. NFOŚiGW nie dotrzymał terminów wypłat, określonych w umowie⁴⁸ z WFOŚiGW w Gdańsku.

W dniu 17 marca 2016 r. WFOŚiGW złożył do NFOŚiGW wnioski o płatność nr 3, dla której termin, zgodnie z umową upływał po 14 dniach roboczych od daty wpływu kompletnego i prawidłowo sporządzonego wniosku. W kwietniu 2016 r. NFOŚiGW zdecydował o przeprowadzeniu kontroli, o której poinformował beneficjenta w maju 2016 r. Kontrolę przeprowadzono w maju i w czerwcu i nie stwierdzono nieprawidłowości. Pomimo to środki zostały wypłacone dopiero w dniu 23 czerwca 2016 r., tj. z 77-dniowym opóźnieniem. Nie bez znaczenia jest fakt, że karta akceptacji dla płatności nr 3 na kwotę 5.452,2 tys. zł została sporządzona już w dniu 24 marca 2016 r. Na podstawie tej karty nie dokonano wypłaty środków w terminie określonym umową. Następną kartę sporządzono dopiero w dniu 15 czerwca 2016 r.

W czerwcu 2016 r. WFOŚiGW w Gdańsku złożył kolejny wniosek o płatność (nr 4) na kwotę 2.828,8 tys. zł, która ponownie nie została wypłacona w terminie określonym umową.

NIK zwraca uwagę, że weryfikacja wniosku powinna zostać przeprowadzona w terminie wskazanym w umowie, tj. do 14 dni od złożenia przez beneficjenta wniosku. Weryfikowanie płatności ponad dwa miesiące było bezpodstawne i mogło narazić beneficjenta na utratę płynności finansowej.

Rozliczanie efektów rzeczowych i ekologicznych

W przedstawionej Zarządowi NFOŚiGW *Informacji w sprawie postępów realizacji modyfikacji ewidencji efektów środowiskowych w NFOŚiGW* (z dnia 23 czerwca 2016 r.) wskazano m.in. na zrealizowanie następujących działań celem wdrożenia przyjętej w październiku 2015 r. *Koncepcji ewidencji efektów środowiskowych*: przyjęcie nowej listy efektów środowiskowych (uchwałą nr B/18/14/2016 Zarządu z dnia 27 kwietnia 2016 r.); dostosowanie słownika Generatora Wniosków w sposób umożliwiający prowadzenie naborów wniosków od 2016 r. w oparciu o nową listę efektów; przeprowadzenie szkoleń dla 96 pracowników w zakresie wdrażania zapisów *Koncepcji*. Za najpilniejszy i dotychczas nierozwiązany problem uznano wdrożenie czterech rozwiązań związanych z funkcjonowaniem systemów informatycznych. W wyniku kontroli stwierdzono, że dwa z nich zostały zrealizowane⁴⁹.

Według stanu na dzień 3 marca 2017 r. liczba umów niezakończonych rzeczowo (z terminem zakończenia do 31 grudnia 2016 r.) wyniosła 96 (o 57 więcej w porównaniu z 2015 r.) na kwotę 953.663,1 tys. zł. Liczba umów nierozliczonych ekologicznie wynosiła 68 (o 43 więcej w porównaniu z 2015 r.) na łączną kwotę 275.440,1 tys. zł, natomiast liczba umów niezakończonych rzeczowo i ekologicznie wynosiła 51 (o 33 więcej w porównaniu z 2015 r.) na łączną kwotę 126.935,3 tys. zł. Najwięcej umów niezakończonych rzeczowo i ekologicznie w trakcie kontroli stwierdzono w przypadku Departamentu Ochrony Przyrody i Edukacji Ekologicznej – 21 na łączną kwotę 8.058,9 tys. zł. Najczęstszą przyczyną nierozliczenia umów był przedłużający się proces weryfikacji, konieczność dokonywania zmian warunków umów, spiętrzenie obowiązków, konieczność korekty założeń w umowie wskaźników realizacji.

Do końca 2016 r. nie w pełni wdrożono nowy system rozliczania efektów rzeczowych i ekologicznych. Nie zakończono zmian proceduralnych, tj. nie zaktualizowano *Podręcznika procedur dofinansowania przedsięwzięcia ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej* w części dotyczącej rejestracji efektów rzeczowych i ekologicznych. Nie dokonano także zmiany *Instrukcji dot. Opracowania i wdrażania programu priorytetowego*. W systemie informatycznym nie wprowadzono:

⁴⁸ Umowa Udostępnienia Środków nr 774/2014/WF/KU/US z dnia 18 listopada 2014 r.

⁴⁹ W Lokalnym Systemie Informatycznym (LSI) zaimplementowano rejestrację cech projektu w module efektów środowiskowych oraz uruchomiono możliwość wybierania efektów ze starej i nowej bazy efektów. Ponadto zmodyfikowano moduł ewidencji efektów środowiskowych zgodnie z przygotowanym w NFOŚiGW nowym modelem i połączono zmodyfikowany moduł systemu LSI z generatorem wniosków o dofinansowanie.

- zmian umożliwiających prawidłową ewidencję dat osiągnięcia efektu, dat złożenia dokumentów potwierdzających osiągnięcie efektów i dat potwierdzenia osiągnięcia efektów;
- zmian w obowiązujących regulacjach wzorów karty efektów, kart rozliczenia efektu ekologicznego i rzeczowego, uszczegółowieniu wniosków o dofinansowanie przedsięwzięcia.

Tym samym w dalszym ciągu niezrealizowany pozostaje, sformułowany w wyniku kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW w 2014 r. i 2015 r., wniosek o zintensyfikowanie i ostateczne zakończenie prac nad systemem rozliczania efektów rzeczowych i ekologicznych, pozwalającym na wyeliminowanie nieprawidłowości w zakresie ich definiowania i rozliczania.

W wyniku szczegółowego badania 19 umów, w pięciu z nich stwierdzono nieprawidłowości w zakresie definiowania oraz rozliczania efektów ekologicznych. I tak:

- określono efekty ekologiczne niemierzalne, np. podwyższenie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa, edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży, bez wskazania wartości mierników określających poziom osiągnięcia efektów oraz metodyki weryfikacji. Dokumentem potwierdzającym osiągnięcie efektu ekologicznego miało być sprawozdanie z realizacji zadania „podwyższenie poziomu świadomości ekologicznej”, nie sprecyzowano jednak jakiego rodzaju informacje powinno zawierać. Poza tym, dokonując zmian w umowie, zrezygnowano z przeprowadzenia badania świadomości ekologicznej;
- definiowano efekty ekologiczne tożsame z efektem rzeczowym, np. przyjęto, że efektem rzeczowym i ekologicznym będzie *Ekspertyza w wersji papierowej oraz na CD (w formacie pdf); pomiary i obserwacje meteorologiczne oraz pomiary i obserwacje hydrologiczne*⁵⁰;
- uwzględniano w zasięgu efektu ekologicznego adresatów działań promujących studia podyplomowe polegające na przygotowaniu i wysłaniu maili, listów i broszur, które zostały również zakwalifikowane do efektów rzeczowych jako działania promocyjne⁵¹.

Zdaniem NIK, adresaci oferty i informacji promującej studia nie biorą udziału w działaniach edukacyjnych, a dokumenty rozliczeniowe nie pozwalają w sposób obiektywny potwierdzić osiągnięcia efektów ekologicznych.

O nieokreślanie efektów ekologicznych tożsamych z efektem rzeczowym, NIK również wnioskowała w informacjach o wynikach kontroli przeprowadzonych w latach ubiegłych.

Nieprawidłowości w zakresie definiowania efektów ekologicznych wynikają z niepełnego wdrożenia nowego systemu rozliczania efektów rzeczowych i ekologicznych, w tym niezaktualizowania *Podręcznika procedur dofinansowania przedsięwzięcia ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej*. Dowodzi to również, że w NFOŚiGW nie wprowadzono założonej zmiany w *Koncepcji*, polegającej na odejściu od zasady określania efektu ekologicznego dla każdego projektu. Zasadność wprowadzenia takiej zmiany była przedmiotem uwag NIK, sformułowanych w wyniku kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW w 2014 r.

NIK oceniła, że działania NFOŚiGW w zakresie zamykania i rozliczania umów pod względem rzeczowym i ekologicznym były nierzetelne i długotrwałe.

⁵⁰ Dotyczy umowy nr 154/2016/D z dnia 24 października 2016 r. na realizację zadania pn. *Analiza aspektów technicznych, finansowych i prawnych utworzenia platformy internetowej w celu przeprowadzania obliczeń* oraz umowy nr 176/2016/D z dnia 3 listopada 2016 r. na realizację zadania pn. *Wytyczne dotyczące metodyki detekcji spalania odpadów w małych źródłach ciepła*; umowy nr 63/2016/Wn50/MN-PO-BD/D z dnia 24 maja 2016 r. na realizację zadania pn. *Dofinansowanie działalności państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej w okresie od 1 grudnia 2015 r. do 30 listopada 2016 r.*

⁵¹ Umowa nr 202/2016/Wn-50/EE-ee/D z dnia 24 listopada 2016 r. na realizację zadania pn. *Studia podyplomowe: Monitoring środowiskowy i mediacje w konfliktach ekologicznych.*

Spośród 19 zbadanych umów, w przypadku jednej umowy NFOŚiGW dokonał zmiany jej warunków dopiero po upływie 11 miesięcy od przekazania przez beneficjenta dokumentów potwierdzających konieczność dokonania zmian⁵². Natomiast w zakresie innej umowy NFOŚiGW przez ponad rok nie odniósł się do przesłanych dokumentów potwierdzających osiągnięcie efektu rzeczowego i ekologicznego⁵³. Stwierdzono również, że przez ponad rok nie skorygowano decyzji, w której wskazano błędną kwotę dofinansowania ze środków NFOŚiGW (327.120,20 zł zamiast 313.803,98 zł).

W przypadku dwóch umów⁵⁴ dopiero po upływie ok. siedmiu miesięcy od złożenia przez Beneficjenta dokumentów potwierdzających osiągnięcie efektu ekologicznego NFOŚiGW dokonał wstępnej ich weryfikacji. W konsekwencji dopiero rok po upływie terminu osiągnięcia efektu ekologicznego, NFOŚiGW w lutym 2017 r.⁵⁵ wyraził zgodę na zmianę tego terminu z dnia 31 grudnia 2015 r. na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz zmianę terminu przekazania dokumentów potwierdzających osiągnięcie efektu ekologicznego z dnia 31 marca 2016 r. na dzień 31 marca 2018 r.

Zdaniem NIK, NFOŚiGW nie wywiązał się z określonego w *Podręczniku procedur dofinansowania przedsięwzięcia ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej* obowiązku weryfikacji rozliczenia rzeczowego w ciągu trzech dni i rozliczenia ekologicznego w ciągu sześciu dni, a także uznania umowy za wykonaną w zakresie rzeczowym i ekologicznym w terminie 20 dni od daty złożenia kompletu dokumentów.

NIK stwierdziła, że na etapie rozliczania umów, tj. po upływie terminu realizacji zadań objętych umową, NFOŚiGW dokonywał zmian w zakresie rzeczowym i finansowym. Nieprawidłowości takie stwierdzono w przypadku ośmiu umów⁵⁶. O wyeliminowanie dokonywania zmian w umowie po terminie realizacji zadań objętych umową NIK wnioskuje po kontroli pn. *Rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnicych byłego wyrobiska Piaseczno-Kopalnia siarki Machów S.A. w likwidacji (P/16/089)*. Pomimo wskazania, w ramach powyższej kontroli NIK, na nieprawidłowe działanie NFOŚiGW w związku z zatwierdzeniem *ex post* zmian w zakresie rzeczowym i finansowym prac ujętych w HRF, NFOŚiGW rozliczył zaliczkę za miesiąc wrzesień 2016 r. w kwocie przekraczającej dolną miesięczną dopuszczalną tolerancję, którą określono na „± 30%” miesięcznych kosztów przedsięwzięcia. Decyzją dwóch członków Zarządu z dnia 29 listopada 2016 r. zaakceptowano realizację większego zakresu rzeczowo-finansowego i wyrażono zgodę na rozliczenie zaliczki za miesiąc wrzesień 2016 r. w kwocie 1.030,4 tys. zł wobec planowanej do rozliczenia kwoty 601,7 tys. zł (tj. 171,3% planowanego w HRF). Prezes Zarządu NFOŚiGW wyjaśnił, że akceptował na wniosek beneficjentów zmiany w zakresie zawartych umów, dostosowując tym samym treści umów do faktycznej realizacji zadań.

⁵² Dotyczy umowy o dofinansowanie w formie pożyczki na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków UE nr 766/2014/Wn-09/OP-WK-PN/P z dnia 13.11.2014 r. na realizację przedsięwzięcia „Odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków w Magurskim Parku Narodowym i Ostoji Magurskiej etap I”. NFOŚiGW zatwierdził (decyzją dwóch członków Zarządu z dnia 20 lutego 2017 r.) zmiany warunków ww. umowy na podstawie przekazanych przez beneficjenta dokumentów, które wpłynęły do NFOŚiGW w dniu 21 marca 2016 r.

⁵³ Dotyczy umowy o współfinansowanie wydatków kwalifikowalnych projektu realizowanego w ramach V priorytetu POIiŚ nr 608/2014/Wn-07/Op-PO-PS/D z dnia 3 września 2014 r. w wysokości do 327.120,20 zł na realizację przedsięwzięcia pn. „Budowa infrastruktury turystycznej na polanie Lipków – ograniczenie antropopresji na ekosystemy KPN”.

⁵⁴ Umowa dotacji nr 355/2012/Wn16/OA-TR-ZI/D z dnia 31 maja 2012 r. pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej” i umowa pożyczki nr 356/2012/Wn16/OA-TR-KU/P z dnia 31 maja 2012 r. pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej”.

⁵⁵ Pismo z dnia 3 lutego 2017 r. znak:NFOŚiGW-DN.4310.382.2016.7 - zgoda na zmianę warunków umowy dotacji i umowy pożyczki na podstawie decyzji z dnia 31 stycznia 2017 r. nr R0104/2017 akceptującej zmiany terminu osiągnięcia efektu ekologicznego.

⁵⁶ Umowy nr 476/2015/Wn-50/EE-EE/D z dnia 12 października 2015 r.; nr 355/2012/Wn16/OA-TR-ZI/D z dnia 31 maja 2012 r.; nr 356/2012/Wn16/OA-TR-KU/P z dnia 31 maja 2012 r.; nr 558/2011/Wn13/OZ-UK-ps/P z dnia 8 grudnia 2011 r.; nr 45/2011/Wn-9/KO-RT-PO/D z dnia 2 marca 2011 roku, z późniejszymi zmianami; nr 766/2014/Wn-09/OP-WK-PN/P z dnia 13 listopada.2014 r.; nr 541/2009/D/Wn-50/OP-PO-LF/D z dnia 22 października 2009 r. oraz nr 578/2009/Wn-50/OP-PO-LF/D z dnia 5 listopada 2009 r.

W ocenie NIK, dokonywanie zmian w umowach, po upływie terminu realizacji zadań objętych tymi umowami, było działaniem nierzetelnym.

3.3. Budowa Zintegrowanej Platformy Informatycznej

Do końca 2016 r. Zarząd NFOŚiGW nie zdecydował o sposobie realizacji Zintegrowanej Platformy Informatycznej⁵⁷. Oznacza to, że nie zrealizowano wniosku pokontrolnego NIK (sformułowanego w wyniku kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW w 2015 r.) o podjęcie działań w celu ostatecznego przyjęcia koncepcji i budowy ZPI, jak również wniosku o zintensyfikowanie działań w zakresie opracowania i wdrożenia ZPI, który NIK sformułowała po kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW w 2014 r.

Zarząd NFOŚiGW nie podjął decyzji w sprawie sposobu realizacji ZPI pomimo szeregu rekomendacji sformułowanych przez audyt zewnętrzny⁵⁸ i wewnętrzny i kilkukrotnego ich omawiania (m.in. w trakcie posiedzeń Zarządu w dniach 8 czerwca, 19 lipca i 10 października 2016 r.), a także wypracowania przez Komitet Sterujący propozycji realizacji projektu ZPI w zmienionym kształcie.

Do końca 2016 r. Zarząd NFOŚiGW nie podjął uchwały w sprawie zmiany zakresu realizacji Projektu ZPI zgodnie z założeniami opracowanymi przez Komitet Sterujący, pomimo dwukrotnego ich rozpatrywania (na posiedzeniach w dniach 27 czerwca oraz 22 listopada 2016 r.). Zarząd nie podjął również decyzji o powołaniu Komitetu IT pomimo dwukrotnego rozpatrywania wniosku w tej sprawie (na posiedzeniach w dniach 20 września i 2 listopada 2016 r.) i tym samym nie zrealizował jednej z 12 rekomendacji sformułowanej przez audyt zewnętrzny i wewnętrzny. Dopiero na posiedzeniu w dniach 22-23 listopada 2016 r. (uchwałą nr A/96/1/2016 Zarządu NFOŚiGW) podjęto decyzję o zmianie składu Komitetu Sterującego, pomimo że jego poprzedni przewodniczący z dniem 30 czerwca 2016 r. zakończył pracę w NFOŚiGW, a projekt uchwały w sprawie zmian w składzie osobowym Komitetu Sterującego rozpatrywano na posiedzeniu Zarządu NFOŚiGW w dniu 27 czerwca 2016 r.

Zdaniem NIK, wydłużanie realizacji ZPI i brak decyzji dotyczącej sposobu jej realizacji powoduje ryzyko dekapitalizacji prac dotychczas wykonanych. Należy zaznaczyć, że w latach 2013–2015 (do dnia 31 grudnia 2015 r.) NFOŚiGW w związku z realizacją projektu wydatkował 4.167,3 tys. zł.

3.4. Wydatkowanie w 2016 r. środków zobowiązań wieloletnich i *Rachunku klimatycznego*

Na koniec 2016 r. stan środków zobowiązań wieloletnich wyniósł 4.279.751,5 tys. zł, tj. 85,6% stanu środków pieniężnych. Kwota ta była wyższa o 612.808,2 tys. zł (o 16,7%) w stosunku do stanu na koniec 2015 r. Najwięcej środków pozostawało w ramach zobowiązania *OZE i efektywność energetyczna* – 3.158.510,7 tys. zł oraz *Gospodarowanie odpadami* – 492.261,0 tys. zł.

W 2016 r. wypłaty dotacji ze środków zobowiązań wieloletnich wyniosły 597.380,8 tys. zł, tj. mniej o 94.570,4 tys. zł (o 13,7%) niż w 2015 r., a wypłaty pożyczek – 406.809,9 tys. zł, tj. o 734.082,6 tys. zł (o 64,3%) mniej niż w 2015 r. Wykonanie wypłat środków zobowiązań wieloletnich w 2016 r. wyniosło 1.004.190,7 tys. zł i było niższe niż w 2015 r. (1.832.843,7 tys. zł) o 828.653,0 tys. zł (o 45,2%).

Po kontroli wykonania planu finansowego Narodowego Funduszu w 2013 r. i 2014 r., NIK sformułowała wniosek dotyczący podjęcia działań zmierzających do maksymalnego wykorzystania środków zobowiązań wieloletnich. Wykonanie wypłat środków zobowiązań wieloletnich w 2015 r. wyniosło 1.832.843,7 tys. zł i było wyższe niż w 2014 r. o 568.894,7 tys. zł (o 45,0%).

NIK zwraca uwagę, że niższa kwota wypłat ze środków zobowiązań wieloletnich w 2016 r. niż w 2015 r. o 828.653,0 tys. zł (o 45,2%) wskazuje na powrót niekorzystnego zjawiska spadku wykorzystania środków ze zobowiązań wieloletnich i brak realizacji wniosku pokontrolnego NIK.

⁵⁷ Zintegrowana Platforma Informatyczna będzie narzędziem informatycznym służącym optymalizacji przepływu informacji i dokumentów w NFOŚiGW.

⁵⁸ Koszt audytu zewnętrznego wyniósł 145 tys. zł.

Na *Rachunku klimatycznym*, według stanu na dzień 1 stycznia 2016 r., pozostawały środki w kwocie 165.108,0 tys. zł. W trakcie roku pula środków do wykorzystania zwiększyła się o 2.371,4 tys. zł, w tym z tytułu odsetek bankowych o kwotę 1.713,0 tys. zł. W 2016 r. wykorzystano 61.956,3 tys. zł, m.in. na dotacje dla beneficjentów realizujących przedsięwzięcia z zakresu zazieleniania (61.211,6 tys. zł) oraz na zadania KOSZI⁵⁹ (404,7 tys. zł). Stan środków na koniec 2016 r. wyniósł 105.523,2 tys. zł.

Na koniec 2016 r. obowiązywało pięć⁶⁰ z 11 umów na sprzedaż jednostek AAU, zawartych w latach 2009–2015. W 2016 r. zakończono okres sprawozdawczy czterech umów⁶¹ oraz realizację jednej umowy (z Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju działającym w charakterze powiernika drugiej transzy Hiszpańskiego Funduszu Węglowego z dnia 16 listopada 2012 r.⁶²). Na dzień 31 grudnia 2016 r. następujące umowy były w trakcie realizacji: umowa zawarta z Rządem Hiszpanii z dnia 4 października 2012 r.⁶³; umowa zawarta z Ministrem Środowiska, Łądu i Morza reprezentującym Rząd Włoch, z dnia 16 września 2015 r.⁶⁴; umowa z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju działającym na rzecz Rządu Hiszpanii (z dnia 9 listopada 2009 r.)⁶⁵.

⁵⁹ Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2017 r. poz. 286) określiła zasady funkcjonowania Krajowego systemu zielonych inwestycji, powierzając zarządzanie Krajowym systemem zielonych inwestycji Krajowemu operatorowi systemu zielonych inwestycji. Funkcje KOSZI pełni NFOŚiGW.

⁶⁰ Zawartych przez Ministra Środowiska, reprezentującego Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej, z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (działającym na rzecz Rządu Hiszpanii, Irlandii); Ministerstwem Rolnictwa, Żywności i Środowiska Hiszpanii, reprezentującym Rząd Hiszpanii; Ministerstwem Środowiska, Łądu i Morza, reprezentującym Rząd Włoch oraz Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju, działającym w charakterze powiernika drugiej transzy Hiszpańskiego Funduszu Węglowego.

⁶¹ Umowy zawartej z partnerem Japonia 2 (z dnia 20 kwietnia 2010 r.); umowa zawarta z Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju, działającym w charakterze powiernika Window 2 Funduszu Węglowego dla Europy z dnia 3 października 2011 r. oraz z dnia 16 listopada 2012 r.; umowa z Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju z dnia 3 października 2011 r.

⁶² Umowa zakończona w okresie sprawozdawczym – sprawozdanie końcowe do 2018 r. Ze środków pochodzących z umowy zrealizowano 69 przedsięwzięć w ramach programu priorytetowego System zielonych inwestycji (GIS) Część 1) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej, na które wypłacono 84.955,0 tys. zł, w tym 9.639,0 tys. zł w 2016 r. Termomodernizacją objęto 381 budynków użyteczności publicznej.

⁶³ Na koniec 2016 r. kwota wpływów łącznie z odsetkami wyniosła 181.092 tys. zł. W ramach tej umowy realizowane są 33 umowy o dofinansowanie w formie dotacji (31 przedsięwzięć wyłonionych w I konkursie programu priorytetowego SOWA oraz dwa przedsięwzięcia wyłonione w I konkursie programu priorytetowego GAZELA) w łącznej kwocie dofinansowania wynoszącej 155.231 tys. zł. W związku ze zdiagnozowaniem zagrożenia terminowego wydatkowania środków przez beneficjentów realizujących przedsięwzięcia w ramach programu GAZELA stwierdzono ryzyko niewywiązania się z realizacją umowy. Przystąpiono do rozmów z Kupującym celem uzgodnienia działań korygujących. Na koniec 2016 r. stan środków na rachunku umowy wynosił 40.654,9 tys. zł. W NF wyjaśniono, że dnia 3 marca 2017 r. przedstawiciele Kupującego przekazali stronie polskiej robocze stanowisko, zgodnie z którym Rząd Hiszpanii zaakceptował propozycję głównych założeń działań korygujących do umowy polegających m.in. na: zmianie rodzaju realizowanych przedsięwzięć (dofinansowanie będzie udzielane na realizację przedsięwzięć zmierzających do obniżenia zużycia energii i paliw w komunikacji miejskiej poprzez zakup nowych autobusów elektrycznych); zmianie formy dofinansowania projektów (wnioskodawcy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie zarówno w formie dotacji jak i pożyczki); wydłużeniu terminu realizacji inwestycji oraz wydatkowania środków.

⁶⁴ Na koniec 2016 r. kwota wpływów łącznie z odsetkami wyniosła 19.647 tys. zł. Termin zakończenia przedsięwzięć i wydatkowania środków upływa w dniu 31 grudnia 2018 r. W ramach umowy w 2016 r. zawarto 20 umów o dofinansowanie przedsięwzięć w formie dotacji na łączną kwotę 21.210 tys. zł, z czego wypłacono na rzecz beneficjentów kwotę 6.096,3 tys. zł. Termomodernizacją objęto 58 budynków użyteczności publicznej.

⁶⁵ Z uwagi na brak możliwości wydatkowania środków w kwocie 51.322,1 tys. zł Minister Środowiska uzgodnił w 2016 r. z Kupującym plan naprawczy. Zgodnie z planem naprawczym niewydatkowana kwota zostanie przeznaczona na refinansowanie kosztów 20 przedsięwzięć, które otrzymały dofinansowanie ze środków NFOŚiGW. Pismem z dnia 14 marca 2017 r. Minister Środowiska poinformował NFOŚiGW o zatwierdzeniu listy kosztów wstępnie zakwalifikowanych do refinansowania ze środków zgromadzonych na Rachunku klimatycznym pochodzących z przedmiotowej umowy wraz ze wskazaniem projektów, których te koszty dotyczą.

3.5. Finansowanie zadań Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami

W 2016 r. zadania KOBiZE były finansowane przez NFOŚiGW ze środków handlu uprawnieniami do emisji, na podstawie Porozumienia z dnia 8 marca 2016 r. zawartego z Ministrem Środowiska i Instytutem Ochrony Środowiska – Państwowym Instytutem Badawczym⁶⁶.

Zgodnie z Porozumieniem wysokość środków przeznaczonych przez NFOŚiGW na realizację zadań objętych Porozumieniem nie mogła przekroczyć kwoty 23.108,8 tys. zł. W 2016 r. wypłacono kwotę 19.594,9 tys. zł (w formie czterech zaliczek), która została rozliczona na kwotę 17.726,3 tys. zł, tj. 90,5% wypłaconych środków. Instytut każdorazowo załączał do rozliczenia poświadczony za zgodność z oryginałem kopie dokumentów źródłowych (faktury lub inne dowody księgowo) o równowartości min. 10% kosztów kwalifikowanych wykazanych w zestawieniu kosztów.

Instytut przedłożył NFOŚiGW roczne sprawozdanie z realizacji zadań w terminie określonym w Porozumieniu. W 2016 r. NFOŚiGW nie przeprowadzał kontroli realizacji Porozumienia. Kontrolę zaplanowano na drugi kwartał 2017 r.

3.6. Finansowanie kapitałowe

NFOŚiGW, według stanu na dzień 31 grudnia 2016 r., posiadał akcje i udziały w 23 spółkach⁶⁷, tj. w jednej spółce portfela strategicznego⁶⁸ (BOŚ S.A.), w pięciu spółkach portfela podstawowego oraz w 17 spółkach tzw. portfela resztówek o łącznej wartości ewidencyjnej netto 1.131.471,3 tys. zł.

W 2016 r. NF w celu podwyższenia kapitału zakładowego BOŚ S.A. objął 20.000.000 akcji w cenie 10 zł za jedną akcję, za łączną kwotę 200 mln zł. Na koniec 2016 r. NFOŚiGW posiadał w BOŚ S.A. akcje o wartości nominalnej 329.519,6 tys. zł, co stanowi 52,4% wartości kapitału zakładowego (628.732,5 tys. zł).

Ponadto w 2016 r. Narodowy Fundusz na podstawie dwóch umów zbył 5.320 udziałów w spółce Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. na łączną kwotę 4.997,6 tys. zł.

W 2016 r. był jeden przypadek wypłaty dywidendy dla NF przez WSK „PZL-Kalisz” S.A. w kwocie 230,80 zł.

Kontynuowano rozpoczęte w dniu 21 sierpnia 2014 r. działania w celu zbycia akcji Krajowej Agencji Poszanowania Energii S.A.⁶⁹. Proces sprzedaży tych akcji, zakończony w dniu 2 lipca 2015 r.⁷⁰ bez wyboru oferty, został ponownie wszczęty w dniu 13 sierpnia 2015 r.⁷¹. W obu przypadkach dotyczyło to zbycia 2.100 akcji o wartości 1.000 zł każda. Uchwałą z dnia 10 października 2016 r.⁷². Zarząd NFOŚiGW na wniosek Departamentu Analiz Finansowych wyraził zgodę na zakończenie, bez wyboru

⁶⁶ Porozumienie nr 33/2016/Wn50/OA-PO-HE/D.

⁶⁷ Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. NFOŚiGW posiadał akcje i udziały w 27 spółkach. W 2016 r. z KRS zostały wykreślone: Zakłady Mięsne w Lublinie LUBMEAT S.A., Zakłady Przemysłu Ciągnikowego „URSUS” S.A., Belchatowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego Sp. z o.o. oraz Eko-Rol-Serwis Sp. z o.o. odpowiednio w dniach: 11 maja, 19 lutego, 6 czerwca oraz 21 czerwca 2016 r.

⁶⁸ Uchwałą nr A/55/4/2013 Zarządu NFOŚiGW z dnia 17 grudnia 2013 r. przyjęto „Strategię Kapitałową NFOŚiGW na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 r.”, w której dokonano nowego podziału spółek na portfele: strategiczny – obejmujące podmioty wchodzące w skład struktury kapitałowej NFOŚiGW, podstawowy – w których zaangażowanie wynika z zastosowania instrumentu finansowania projektów w formie nabycia akcji czy udziałów i resztówki, których zaangażowanie wynika z konwersji wierzytelności, które powstały z tytułu niewniesionych opłat i niezapłaconych kar za gospodarcze korzystanie ze środowiska.

⁶⁹ Uchwałą z dnia 21 sierpnia 2014 r., nr A/37/3/2014 Zarząd NFOŚiGW wyraził zgodę na rozpoczęcie procesu sprzedaży 2.100 akcji spółki KAPE S.A.

⁷⁰ Uchwałą z dnia 2 lipca 2015 r., nr A/29/2/2015 Zarząd NFOŚiGW odstąpił od negocjacji i zakończył proces sprzedaży bez wyboru oferty akcji KAPE S.A.

⁷¹ Uchwałą z dnia 13 sierpnia 2015 r., nr A/35/3/2015 Zarząd NFOŚiGW wyraził zgodę na przeprowadzenie sprzedaży akcji KAPE S.A.

⁷² Uchwałą z dnia 10 października 2016 r., nr A/85/3/2016 Zarząd NFOŚiGW wyraził zgodę na zakończenie, bez wyboru oferty, procesu sprzedaży posiadanych przez NFOŚiGW akcji KAPE S.A.

oferty, procesu sprzedaży posiadanych akcji KAPE S.A. Za podjęciem takiej decyzji przemawiała utrata ważności ofert z uwagi na nieaktualność wyceny akcji, której dokonano w styczniu 2015 r. oraz poprawa sytuacji finansowej Spółki.

O działalności ekonomiczno-finansowej spółek portfela strategicznego i podstawowego Zarząd NF był informowany w 2016 r. poprzez swoich przedstawicieli w radach nadzorczych.

Analiza spółek portfela strategicznego i podstawowego, w których NFOŚiGW był zaangażowany kapitałowo na łączną kwotę 1.120.483,3 tys. zł (według wartości ewidencyjnej), wykazała, że w sześciu z nich prognozowano zysk na dzień 31 grudnia 2016 r., w tym w jednej (KAPE S.A.) zysk netto w wysokości 1.482,0 tys. zł⁷³ (na koniec 2015 r. według sprawozdania finansowego zanotowano zysk netto w wysokości 1.141,5 tys. zł – w latach poprzednich wyniki finansowe były ujemne). W odniesieniu do KAPE S.A. wartość dotychczasowych odpisów aktualizacyjnych (łącznie z odpisami na dzień 31 grudnia 2016 r.) wynosiła 1.205,4 tys. zł i kształtowała się na takim samym poziomie jak na koniec 2015 r.

W 2016 r. działalność kapitałowa NFOŚiGW nie była przedmiotem kontroli Ministerstwa Środowiska.

Według Sprawozdania finansowego BOŚ S.A. (portfel strategiczny) wykazał na dzień 31 grudnia 2015 r. stratę netto na kwotę w wysokości 39.317,1 tys. zł, a na dzień 31 grudnia 2016 r. stratę netto na kwotę w wysokości 67.973 tys. zł. Strata netto w 2016 r. była więc wyższa o 72,9% niż w 2015 r.

Prezes NF wyjaśnił, że powstanie straty netto w 2015 r. było efektem braku wypracowania oraz realizacji, przez kolejne Zarządy BOŚ S.A., w latach 2008–2015, efektywnego modelu biznesowego, skutkujące pogorszeniem sytuacji finansowej Banku w 2015 r. i dalszymi problemami w roku 2016, oraz że opracowywany w 2016 r. plan naprawy BOŚ S.A., uwzględniający perspektywę do 2020 r., został przyjęty przez Komisję Nadzoru Finansowego w grudniu 2016 r.

3.7. Programy (inwestycje) wieloletnie

W 2016 r. NFOŚiGW dofinansował realizację trzech następujących inwestycji gospodarki wodnej: stopnia wodnego Malczyce na rzece Odrze, zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny, zbiornika wodnego Świnna Poręba.

Na realizację inwestycji pn. *Przedsięwzięcie dotyczące dokończenia budowy zbiornika wodnego Świnna Poręba w roku 2016 i 2017*, od 1999 r. do końca 2015 r. wydatkowano łącznie kwotę 2.164,6 mln zł, w tym ze środków NFOŚiGW wydatkowano kwotę 1.068,8 mln zł, tj. 49,4%. Po uchwaleniu w 2016 r. ustawy o dokończeniu zbiornika wodnego Świnna Poręba⁷⁴, w dniu 20 września 2016 r. podpisano umowę pomiędzy NFOŚiGW a RZGW w Krakowie na realizację inwestycji pn. *„Przedsięwzięcie dotyczące dokończenia budowy zbiornika wodnego Świnna Poręba w roku 2016 i 2017”*. Na całkowitą realizację przedsięwzięcia zaplanowano, zgodnie z ustawą, kwotę 53.230,0 tys. zł, z terminem realizacji do dnia 31 grudnia 2017 r. Ponadto w 2016 r. został podpisany Aneks do umowy, na podstawie którego zmieniono HRF i Harmonogram wypłat. Ostatecznie w ramach umowy w 2016 r. została wypłacona kwota 31.040,9 tys. zł. W trakcie prowadzonej kontroli NIK w NFOŚiGW przygotowywany był Aneks nr 2 do umowy zmieniający na wniosek beneficjenta wartość umowy z kwoty 53.230,0 tys. zł do 37.740,9 tys. zł, co stanowi 70,9% pierwotnej wartości. W wyniku kontroli NIK stwierdzono, że beneficjent nie wykorzystał w 2016 r. łącznej kwoty 15.489,1 tys. zł, tj. 33,3% środków przyznanych w 2016 r. oraz nie dotrzymał terminów realizacji poszczególnych zadań zgodnie z HRF. Powodem niewykorzystania zaplanowanych środków było m.in. niezakończenie zabezpieczania osuwisk ziemi oraz niższe koszty realizacji zadań w wyniku rozstrzygnięcia przetargów na roboty.

Łączne nakłady poniesione na inwestycję pn. *„Budowa stopnia wodnego Malczyce na rzece Odrze – km 300”* w latach 1996–2016 wyniosły ogółem 814.534,0 tys. zł, w tym NFOŚiGW od 2000 r. wydatkował

⁷³ Według sprawozdania finansowego – rachunek zysków i strat sporządzonego w dniu 29 marca 2017 r. zysk netto za 2016 r. wyniósł 1.252,4 tys. zł.

⁷⁴ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o dokończeniu Zbiornika Wodnego Świnna Poręba – Dz. U. poz. 927.

713.286,0 tys. zł, co stanowi 87,6% wydatkowanych środków. W 2016 r. wydatkowano 19.372,9 tys. zł. Umowa z 2015 r.⁷⁵ na realizację zadania określała przewidywany całkowity koszt przedsięwzięcia na kwotę 40.600,0 tys. zł z terminem realizacji na dzień 15 grudnia 2015 r. Do umowy podpisano w 2016 r. trzy aneksy, zwiększając wysokość dofinansowania ostatecznie do kwoty 59.972,9 tys. zł. Łącznie zwiększono dofinansowanie o 19.372,8 tys. zł, tj. o 47,7%. Pierwotnie zakładano przeznaczenie środków finansowych wyłącznie na poniesienie kosztów inwentaryzacji i ubezpieczenia budowy, następnie podjęto decyzję o prowadzeniu dalszych prac. Zmieniono również termin osiągnięcia efektu rzeczowego na dzień 31 stycznia 2017 r., efektu ekologicznego na dzień 31 grudnia 2022 r. oraz terminu rozliczenia zaliczki na dzień 15 stycznia 2017 r. W dniu 20 lutego 2017 r. umowa 463/2015 została zamknięta w NFOŚiGW pod względem rzeczowym⁷⁶.

Do końca 2015 r. NFOŚiGW dofinansował przedsięwzięcie pn. *Budowa zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny (polder) – Podkomponent A1* na kwotę 41.600,0 tys. zł, tj. 4,2% wartości Kontraktu (całkowita wartość Kontraktu – 987.881,1 tys. zł). Do umowy⁷⁷, w ramach której na realizację przedmiotowego zadania przeznaczono łącznie 369.635,2 tys. zł, z terminem realizacji do dnia 31 listopada 2017 r., w 2016 r. podpisano dwa aneksy. W ramach Aneksu nr 1⁷⁸ m.in. podniesiono kwotę całkowitego kosztu realizacji zadania z 936.675,2 tys. zł do 987.881,1 tys. zł, zmieniono HRF. W ramach Aneksu nr 2⁷⁹ dokonano m.in. zmiany terminu realizacji przedsięwzięcia z dnia 30 listopada 2017 r. na dzień 30 września 2020 r.⁸⁰, zmniejszono wysokość dofinansowania z kwoty 369.635,2 tys. zł, do kwoty 41.600,0 tys. zł, tj. o kwotę 328.035,2 tys. zł (o 88,7%). Jednocześnie w dniu 29 czerwca 2016 r. RZGW w Gliwicach podpisał umowę o dofinansowanie ze środków POIiŚ 2014–2020, która zabezpiecza środki na budowę zbiornika, gwarantowane dotychczas krajową umową z NFOŚiGW.

3.8. Realizacja budżetu zadaniowego

W ramach Funkcji 12 – Środowisko realizowano pięć zadań, 14 podzadań oraz 25 działań. Plan kosztów realizacji zadań nie był zmieniany i wynosił 1.657.648,0 tys. zł. Wykonanie wyniosło 1.223.961,4 tys. zł, tj. 73,8% planu. Realizacja poszczególnych zadań przedstawiała się następująco:

- 12.1 System ochrony środowiska i informacji o środowisku – celem zadania było zapewnienie racjonalnej gospodarki odpadami. Koszty realizacji wyniosły 504.269,2 tys. zł (81,3% planu); wartość miernika – masa odpadów poddanych odzyskowi lub unieszkodliwieniu wyniosła 704.228 Mg/rok (174,8% planu). Wyższe od planowanego wykonanie wynikało z większej liczby pojazdów przyjętych do stacji demontażu (ostatni rok dopłat) oraz potwierdzenia uzyskania efektu ekologicznego dotyczącego unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, osiągnięcie którego planowano na rok poprzedni;
- 12.2 Kształtowanie bioróżnorodności – celem zadania była ochrona i kształtowanie wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Koszty realizacji wyniosły 122.658,1 tys. zł (56,5% planu); wartość miernika – powierzchnia siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony wyniosła 43.652 ha (104,3% planu). Niepełne wykorzystanie środków było spowodowane m.in: przedłużeniem realizacji umowy „*Rekultywacja terenów pogórnich Kopalni Siarki Machów S.A.*”, zmianami w umowach z beneficjentami (Kopalnia Soli Wieliczka S.A., Muzeum Górnictwa Węglowego) powodujące zmniejszenie wypłat o 8.100,0 tys. zł. Wyższe od planowanego wykonanie wynikało z potwierdzenia efektu ekologicznego na wyższym niż zakładano poziomie

⁷⁵ Umowa 463/2015/Wn-01/ GW-R/D z dnia 22 października 2015 r.

⁷⁶ Narodowy Fundusz przeprowadził w lutym oraz listopadzie i grudniu 2016 r. dwie kontrole realizacji projektu na miejscu prowadzonej inwestycji, sformułowano zalecenia pokontrolne z terminem ich realizacji do dnia 28 lutego 2017 r. W dniu 27 lutego 2017 r. RZGW we Wrocławiu poinformowało NFOŚiGW o wykonaniu zaleceń pokontrolnych.

⁷⁷ Umowa z dnia 17 czerwca 2013 r. nr 345/2013/WN-12/GW-ZB/D.

⁷⁸ Aneks nr 1 z dnia 24 kwietnia 2016 r.

⁷⁹ Aneks nr 2 z dnia 24 sierpnia 2016 r.

⁸⁰ Zgodnie z umową POIiŚ nr POIiŚ.02.01.00-00-0003/16-00.

w ramach realizacji zadania „*Likwidacja osadników cynkowych niespełniających norm ekologicznych Huty Metali Nieżelaznych Szopienice S.A. w likwidacji*” (działanie 12.2.3.1 ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych);

- 12.3 Ochrona powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatu – celem zadania było ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Koszty realizacji wyniosły 297.757,9 tys. zł (97,4% planu); wartość miernika – ilość ograniczonej lub unikniętej emisji dwutlenku węgla wyniosła 160.356 Mg/rok (53,0% planu); niskie wykonanie spowodowane było m. in.: wygaszeniem dwóch części programu *Poprawa efektywności energetycznej* (dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych – wypowiedziano umowy z bankami; inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach – zaprzestano wypłat);
- 12.4 Gospodarka zasobami i strukturami geologicznymi – celem zadania było rozpoznanie budowy geologicznej kraju pod kątem zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wody podziemne wraz z ich ochroną. Koszty realizacji wyniosły 96.826,2 tys. zł (76,1% planu); wartość miernika – liczba wykonanych opracowań geologicznych wyniosła 9.738 szt. (110,1% planu);
- 12.5 Ochrona wód i gospodarowanie zasobami wodnymi – celem zadania było przyczynienie się do wyposażenia aglomeracji w infrastrukturę wodno-ściekową. Koszty realizacji wyniosły 202.450,0 tys. zł (52,3% planu); wartość miernika – liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków wyniosła 559.252 RLM (62,3% planu). Niższe od planowanego wykonanie kosztów było spowodowane m. in.: niższymi od planowanych wypłatami na budowę zbiornika *Świnna Poręba* (działanie 12.5.3.2 Budowa i przebudowa infrastruktury przeciwpowodziowej) oraz niższymi od planowanych wypłatami tzw. korekty systemowej w ramach I osi POIiŚ 2007–2013 (działanie 12.5.4.1 Wsparcie przedsięwzięć infrastrukturalnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej).

3.9. Zadania finansowane dotacjami z budżetu państwa

Dotacje z budżetu państwa wykorzystane zostały w wysokości 71.353,2 tys. zł, tj. 63,3% planu (kwota ta była niższa od wykonania w 2015 r. o 25.573,8 tys. zł, tj. o 26,4%) na sfinansowanie:

- korekty systemowej w kwocie 34.683,6 tys. zł, niższej o 37.062,4 tys. zł, tj. o 51,7% planu (71.746,0 tys. zł), z tego 14.176,5 tys. zł ze środków FS⁸¹ i 20.507,1 tys. zł w ramach POIiŚ⁸²; rozliczenie wykorzystanych środków zostało przyjęte przez IP;
- działań w ramach pomocy technicznej – NF (jako *Institucja Wdrażająca* w ramach POIiŚ jest jednocześnie beneficjentem programu operacyjnego *Pomoc Techniczna*⁸³) otrzymał w 2016 r. refundację poniesionych wydatków w kwocie 25.556,5 tys. zł, tj. 124,4% planu (20.547,0 tys. zł), o 13.313,5 tys. zł, tj. o 108,7% więcej niż w 2015 r. (12.243,0 tys. zł);
- działań w ramach pomocy technicznej dla projektów realizowanych ze środków: MF EOG i NMF (koszty zarządzania), Funduszu Małych Grantów wraz z dotacjami Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Operatora Programu⁸⁴ w 2016 r. wyniosła 4.178,9 tys. zł, tj. 107,0% planu (3.904 tys. zł),

⁸¹ Na poczet uzupełnienia dofinansowania dla pięciu projektów na podstawie umowy dotacji celowej nr 59/DE/2016 (wraz z jednym aneksem) zawartej pomiędzy NFOŚiGW a Ministrem Środowiska.

⁸² Na poczet uzupełnienia dofinansowania dla pięciu projektów na podstawie umowy dotacji celowej nr 52/DE/2016 (wraz z jednym aneksem) zawartej pomiędzy NFOŚiGW a Ministrem Środowiska.

⁸³ Na podstawie dwóch umów zawartych przez NFOŚiGW z Ministrem Środowiska i z Ministrem Gospodarki.

⁸⁴ W celu sfinansowania, nie więcej niż 85% wydatków kwalifikowalnych z zakresu kosztów zarządzania związanych z wdrażaniem Programów: PL02, PL03 i PL04 na podstawie umów dotacji celowej, zawartych pomiędzy NFOŚiGW a Skarbem Państwa – Ministrem Środowiska.

- kosztów realizowanego przez NFOŚiGW projektu „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”, które zostały zrealizowane w wysokości 6.934,2 tys. zł, tj. 41,8% planu (16.603 tys. zł).

Otrzymane przez NF dotacje celowe z budżetu państwa zostały wykorzystane na finansowanie projektów z udziałem środków UE – na wydatki bieżące 36.669,6 tys. zł (tj. 89,3% planu) i na wydatki majątkowe 34.683,6 tys. zł (tj. 48,3% planu).

4. Realizacja programów finansowanych lub współfinansowanych środkami zagranicznymi

Na podstawie Porozumienia zawartego w dniu 26 czerwca 2007 r. z Ministrem Środowiska NFOŚiGW pełnił rolę Instytucji Wdrażającej dla następujących osi priorytetowych POIiŚ 2007–2013: I – *Gospodarka wodno-ściekowa*, II – *Gospodarka odpadami i ochrona ziemi*, III – *Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska* oraz IV – *Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska*.

Na podstawie umowy w ramach POIiŚ nr I MG-NFOŚiGW/2007, zawartej z Ministrem Gospodarki, Narodowy Fundusz pełnił rolę Instytucji Wdrażającej dla zadań w ramach wybranych działań IX osi priorytetowej – *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna*.

W 2016 r. wypłaty dla beneficjentów w ramach POIiŚ 2007–2013 wyniosły 770.982,4 tys. zł (tj. 103,6% planu). Do końca 2016 r. rozliczono 1.142 umowy na kwotę dofinansowania UE 15.403.590 tys. zł (według zatwierdzonych wniosków o płatność końcową), co stanowiło 71,5% alokacji, z tego w poszczególnych osiach priorytetowych:

- **I Gospodarka wodno-ściekowa:** w 2016 r. wypłacono beneficjentom łączną kwotę 356.810,2 tys. zł (tj. 113,2% planu). Do końca 2016 r. rozliczono 91 umów na kwotę dofinansowania UE 7.555.942 tys. zł, co stanowiło 61,6% alokacji. Niepełne wykorzystanie alokacji było wynikiem przesunięcia terminu realizacji 21 projektów. Efektami realizacji projektów były: 7.895,3 km wybudowanej i zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej; 3 wybudowane i 72 przebudowane oczyszczalnie ścieków; 1.840,8 km wybudowanej i zmodernizowanej sieci wodociągowej;
- **II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi:** wypłaty dla beneficjentów wyniosły 208.144,1 tys. zł (tj. 102,6% planu). Do końca 2016 r. rozliczono 24 umowy na kwotę dofinansowania UE 2.767.990 tys. zł, co stanowiło 65,8% alokacji. Niepełne wykorzystanie alokacji było skutkiem wstrzymania płatności końcowej dla jednego projektu (spalarnia odpadów) oraz zawieszenia wydatków dla projektu dotyczącego rekultywacji terenów popoligonowych. Efektami realizacji projektów było: wybudowanie 13 i zmodernizowanie 3 zakładów zagospodarowania odpadów (działanie 2.1); rekultywacja 30.232,5 ha terenów powojkowych i popoligonowych (działanie 2.2);
- **III Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska:** wypłaty dla beneficjentów wyniosły 57.314,9 tys. zł (tj. 106,7% planu). Do końca 2016 r. rozliczono 54 umowy na kwotę dofinansowania UE 2.603.807 tys. zł, co stanowiło 100,5% alokacji. Efektami realizacji projektów było m.in.: 111 wybudowanych lub zmodernizowanych urządzeń służących do gospodarowania wodami; 7.208 wybudowanych obiektów małej retencji; 634,2 tys. osób objętych ochroną przeciwpowodziową;
- **IV Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska:** wypłaty dla beneficjentów wyniosły 40.370,8 tys. zł (99,3% planu). Do końca 2016 r. rozliczono 231 umów na kwotę dofinansowania UE 992.287 tys. zł, co stanowiło 100,1% alokacji. Efektami realizacji projektów było: 138 nowych lub zmodernizowanych instalacji służących ochronie środowiska, 52 projekty służące poprawie jakości powietrza;

- **IX Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna:** wypłaty dla beneficjentów wyniosły 108.342,4 tys. zł (80,9% planu). Do końca 2016 r. rozliczono 771 umów na kwotę dofinansowania UE 1.483.564 tys. zł, co stanowiło 100,5% alokacji. Efektami realizacji projektów było m. in.: ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektów – 572.457,4 MWh/rok; uniknięte emisje dwutlenku węgla związane z oszczędnościami energii w wyniku realizacji projektów 1.507 tys. Mg.

Na podstawie umowy w ramach POIiŚ nr 1/MG-NFOŚiGW/2014, zawartej z Ministrem Gospodarki, Narodowy Fundusz pełni rolę Instytucji Wdrażającej dla I osi priorytetowej w perspektywie 2014–2020.

W 2016 r. w ramach I osi priorytetowej POIiŚ 2014–2020 *Zmniejszenie emisyjności gospodarki* złożono 384 wnioski na łączną kwotę 6.906.031 tys. zł⁸⁵, z tego dofinansowanie ze środków UE 3.260.610 tys. zł. Zawarto 19 umów (tylko w ramach poddziałania 1.3.1 *Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej*) o wartości ogółem 536.086,9 tys. zł, z tego dofinansowanie UE – 421.296,1 tys. zł. Realizacja pozostałych siedmiu działań/poddziałów była uzależniona od uchwalenia znowelizowanej ustawy o OZE, a następnie rozporządzenia o udzielaniu pomocy publicznej. Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw⁸⁶ weszła w życie w dniu 1 lipca 2016 r. Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej na projekty inwestycyjne w zakresie budowy lub przebudowy jednostek wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska 2014–2020⁸⁷ weszło w życie z dniem 2 grudnia 2016 r.

Na podstawie Porozumienia, zawartego w dniu 19 lutego 2015 r. z Ministrem Środowiska, Narodowy Fundusz pełni rolę Instytucji Wdrażającej dla II osi priorytetowej *Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu* w ramach POIiŚ 2014–2020.

W 2016 r. w ramach II osi priorytetowej POIiŚ 2014–2020 *Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu* złożono 733 wnioski o dofinansowanie o wartości kosztorysowej przedsięwzięć 19.200.471 tys. zł, w tym dofinansowanie ze środków europejskich – 10.418.203 tys. zł. Zawarto 161 umów o wartości ogółem 6.606.644,3 tys. zł, z tego dofinansowanie ze środków europejskich – 3.256.725,4 tys. zł. W ramach poszczególnych działań złożono następującą ilość wniosków i zawarto umowy:

2.1 *Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe w szczególności katastrofy naturalne i monitoring środowiska* – w 2016 r. złożono 26 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć o wartości 3.036.581,0 tys. zł, w tym dofinansowanie UE – 1.433.145,0 tys. zł. Zawarto 13 umów o wartości 2.314.617,8 tys. zł; w tym wartość dofinansowania – 958.043,8 tys. zł;

2.2 *Gospodarka odpadami komunalnymi* – złożono 53 wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć o wartości 3.592.182,0 tys. zł, w tym dofinansowanie UE – 1.907.120 tys. zł. Umów o dofinansowanie w 2016 r. nie zawarto ze względu na brak zatwierdzonych części planów inwestycyjnych stanowiących załączniki do wojewódzkich planów gospodarki odpadami;

2.3 *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach* – w 2016 r. złożono 302 wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć o wartości 10.770.329 tys. zł, w tym dofinansowanie UE – 5.730.352,0 tys. zł. Zawarto 99 umów o wartości 3.981.747,6 tys. zł; w tym dofinansowanie UE – 2.078.545,9 tys. zł. Wypłaty w 2016 r. wyniosły 55.000,0 tys. zł i dotyczyły dziewięciu projektów;

2.4 *Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna* – w 2016 r. złożono 117 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć o wartości 378.854,0 tys. zł, w tym dofinansowanie UE – 312.514 tys. zł. Zawarto 15 umów o wartości 87.403,1 tys. zł; w tym dofinansowanie UE – 65.163,6 tys. zł;

⁸⁵ Zgodnie z dokumentacją źródłową kwoty podano w pełnych tysiącach złotych.

⁸⁶ Dz. U. poz. 925.

⁸⁷ Dz. U. poz. 1941.

2.5 *Poprawa jakości środowiska miejskiego* – w 2016 r. złożono 235 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć o wartości 1.422.525 tys. zł, w tym dofinansowanie UE – 1.035.072 tys. zł. Zawarto 34 umowy o wartości 222.875,8 tys. zł; w tym dofinansowanie UE – 154.972,1 tys. zł.

W ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego wypłaty w 2016 r. wyniosły 168.914 tys. zł (127,2% planu).

Na mocy Porozumienia z dnia 31 stycznia 2001 r. zawartego pomiędzy Ministrem Środowiska a Narodowym Funduszem, zmienionego Porozumieniem z dnia 29 kwietnia 2005 r., Narodowy Fundusz jest dysponentem, wspólnie z Ministerstwem Środowiska, środków Funduszu Spójności przeznaczonych na współfinansowanie realizacji przedsięwzięć w sektorze ochrony środowiska.

Wypłaty w ramach ISPA/FS w 2016 r. wyniosły 7.015 tys. zł i dotyczyły jednego projektu.

Wypłaty w ramach V Programu Indykacyjnego Ekologicznego Funduszu Partnerskiego Phare w 2016 r. wyniosły 114 tys. zł i dotyczyły trzech projektów.

5. Sprawozdawczość

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie zaopiniowała sprawozdania za IV kwartał 2016 r. w zakresie operacji finansowych – sprawozdanie Rb-N – *Kwartalne sprawozdanie o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych* i Rb-Z – *Kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji* oraz roczne sprawozdanie Rb-BZ2 *Roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowej osoby prawnej w układzie zadaniowym za okres od początku roku do dnia 31 grudnia 2016 r.* Sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo, na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej. System kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny kontrolę prawidłowości i rzetelności sporządzonych sprawozdań.

Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, stosownie do przepisów rozporządzeń Ministra Finansów w sprawie: sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁸⁸, a także sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym⁸⁹.

NIK zwraca uwagę, że w sprawozdaniu Rb-BZ2 wykazano w całości zobowiązania wykazane w sprawozdaniu finansowym NFOŚiGW za 2016 r., pomimo że związane są one ze wszystkimi działaniami realizowanymi przez NFOŚiGW, a nie tylko kosztami wykonanych zadań w ramach budżetu zadaniowego. Zadania te stanowiły w 2016 r. 57,0% i 64,1% planu i wykonania wypłat ze środków własnych Narodowego Funduszu.

6. Księgi rachunkowe

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia rzetelność i wiarygodność ksiąg rachunkowych, w tym poprawność formalną dowodów i zapisów księgowych oraz zgodność systemu rachunkowości z zasadami rachunkowości, natomiast stwierdzono nieprawidłowości w zakresie księgowania do właściwych okresów sprawozdawczych oraz skuteczności funkcjonowania mechanizmów kontroli zarządczej dotyczącej zatwierdzania dowodów księgowych.

Szczegółowym badaniem⁹⁰ objęto łącznie 123 dowody i odpowiadające im zapisy księgowe na kontach rozrachunków krajowych, jak również dotacji i pożyczek udzielonych przez NFOŚiGW w 2016 r. Łączna wartość operacji udokumentowanych zbadanymi dowodami księgowymi wyniosła 427.347,2 tys. zł, z tego: 102 dowody na łączną kwotę 425.404,9 tys. zł – wylosowanych metodą monetarną MUS oraz

⁸⁸ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych – Dz. U. z 2014 r. poz. 1773.

⁸⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym – Dz. U. Nr 298, poz. 1766.

⁹⁰ Badanie przeprowadzono przy użyciu narzędzia informatycznego – programu informatycznego *Pomocnik kontrolera* – 5.5.

21 dowodów na łączną kwotę 1.942,3 tys. zł – wybranych metodami niestatystycznymi⁹¹. W wyniku badania próby dowodów księgowych stwierdzono, że z wyjątkiem wymienionych niżej przypadków, dowody opisane były prawidłowo, zaakceptowane pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym oraz prawidłowo zadekretowane. Dowody księgowe były ujęte na właściwych kontach wynikających z Zakładowego Planu Kont, a zapisów dokonywano zgodnie z zasadą podwójnego księgowania. Przelewy środków na podstawie faktur realizowane były w terminach płatności.

Badanie poprawności formalnej (zgodności dowodów i zapisów księgowych) wykazało, iż w pięciu na 123 zbadane dowody księgowe, tj. 4,1%, na łączną kwotę 248,9 tys. zł wystąpiły nieprawidłowości:

- nierzetelnie wykonano kontrolę merytoryczną i formalno-rachunkową dowodu o wartości 139,6 tys. zł, w którym wartość została zawyżona o 270 zł. Pomimo że dowód ten był nierzetelny, tj. nie spełniał wymogów art. 22 ust. 1 uor, został wprowadzony do ksiąg rachunkowych i na jego podstawie dokonano płatności;
- zaksięgowano dwa dowody księgowe o łącznej wartości 2,2 tys. zł do okresu sprawozdawczego niezgodnego z okresem wyznaczonym datą operacji gospodarczej, co było niezgodne z art. 20 ust. 1 uor;
- nie udokumentowano przeprowadzenia kontroli formalno-rachunkowej oraz sprawdzenia i zakwalifikowania dowodu na kwotę brutto 7,3 tys. zł do ujęcia w księgach rachunkowych poprzez wskazanie miesiąca oraz sposobu ujęcia dowodu w księgach rachunkowych (dekretacja) wymaganego art. 21 ust. 1 pkt 6 uor;
- dokonano poprawek na dowodzie księgowym na kwotę rozliczenia 99,8 tys. zł, niezgodnie z art. 22 ust. 3 uor.

Stwierdzone nieprawidłowości świadczą o nie w pełni skutecznym funkcjonowaniu mechanizmów kontroli bieżącej przy zatwierdzaniu dowodów księgowych.

Ponadto stwierdzono, że w ramach operacji dotyczących wypłat środków z umów o dofinansowanie (wypłaty pożyczek oraz wypłaty dotacji) w 32 przypadkach na łączną kwotę 12.873,4 tys. zł zaewidencjonowano w księgach dokumenty rozliczeniowe po ich sprawdzeniu i zatwierdzeniu do wypłaty. W związku z niedokonaniem w tym okresie sprawozdawczym przelewu środków, na skutek braku akceptacji przelewu przez członka Zarządu NFOŚiGW, dokument podlegał wystornowaniu i ponownemu wprowadzeniu do ksiąg rachunkowych w okresie sprawozdawczym zgodnym z datą faktycznej wypłaty środków. W czterech przypadkach, na łączną kwotę 3.838,1 tys. zł, operację zakwalifikowano do nowego kwartału.

W ocenie NIK powyższe działania były niezgodne z zasadą, określoną w art. 20 ust. 1 uor, tj. obowiązkiem wprowadzania do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego, w postaci zapisu, każdego zdarzenia, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym. W opisanym przypadku była to akceptacja rozliczenia i zatwierdzenie do wypłaty, co w konsekwencji stanowi powstanie zobowiązania NFOŚiGW. Dokonywanie przeksięgowania nie daje w księgach rachunkowych rzeczywistego obrazu zaistniałych zdarzeń i wynikłych z tych zdarzeń zobowiązań Narodowego Funduszu. Tym samym nie znajduje żadnego uzasadnienia dokonywanie storna prawidłowo zaksięgowanych dokumentów.

W NFOŚiGW inwentaryzacja składników majątkowych za 2016 r. została przeprowadzona i rozliczona zgodnie z przepisami uor, obowiązującymi *Zasadami (polityką) rachunkowości*, jak również z uchwałą Zarządu NFOŚiGW⁹².

⁹¹ W wyniku przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych oraz badania celowego dowodów księgowych badanych umów.

⁹² Uchwała Nr A/95/1/2016 z dnia 14 listopada 2016 r.

7. Inne ustalenia kontroli

Kontrola zarządcza

W 2016 r. nie zrealizowano żadnego z siedmiu zaplanowanych zadań audytowych. Odstąpienie od ich realizacji było spowodowane zleceniem przez Zarząd NFOŚiGW innych zadań o charakterze doradczym, wynikających z aktualnych priorytetów kierownictwa. W 2016 r. zrealizowano osiem zadań audytowych dotyczących m.in. oceny stanu kontroli zarządczej za rok 2015; organizacji zatwierdzania dokumentacji oraz procedowania w ramach POIiŚ 2014–2020; opracowania zaleceń na podstawie wyników audytu zewnętrznego ZPI; poziomu refundacji kosztów ze środków pochodzących ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych substancji (GIS) wynikających z realizacji zadań Krajowego Operatora Systemu Zielonych Inwestycji.

W 2016 r. na polecenie Prezesa Zarządu NFOŚiGW zrealizowano zadanie audytowe, którego celem była ocena stopnia wykorzystania możliwości refundacji kosztów ponoszonych przez NFOŚiGW w związku z pełnieniem funkcji KOSZI, obsługującego środki pochodzące ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz ocena stosowanych mechanizmów kontrolnych umożliwiających optymalny poziom refundacji. Potrzebę realizacji zadania audytowego uzasadniono zidentyfikowaniem ryzyka niepełnego wykorzystania możliwości refundacji kosztów NFOŚiGW. W wyniku audytu stwierdzono m.in. że jedna z trzech grup kosztów, które powinny podlegać refundacji w ramach przysługujących NFOŚiGW limitów, tj. koszty pośrednie, były co prawda ewidencjonowane, ale ich nie raportowano ani nie uwzględniano w refundacji. Refundowanie tych kosztów (kwota około 5 mln zł) powinno stanowić dla NFOŚiGW źródło przychodów. Nie stwierdzono jednak podstaw do sformułowania zarzutu naruszenia dyscypliny finansów publicznych.

Sprawozdania z realizacji zadania audytowego – czynności doradczych nie przekazano p.o. Dyrektora Departamentu Środków Zagranicznych, pomimo wskazania, że ta osoba była odpowiedzialna za wdrożenie zaleceń/rekomendacji.

Zespół Kontroli Wewnętrznej podjął realizację dwóch z pięciu zaplanowanych kontroli wewnętrznych (kontrolę programów operacyjnych wdrażanych ze środków MF EOG NMF 2009–2014 oraz kontrolę prawidłowości udzielania dofinansowania ze środków własnych w ramach projektu „Zintegrowana gospodarka wodno-ściekowa w dorzeczu Parsęty”). Nie zrealizowano kontroli: wprowadzenia i skuteczności mechanizmów kontrolnych dla kluczowych ryzyk dla realizacji planu działalności NFOŚiGW na poziomie organizacji; poprawności prowadzenia kontroli dokumentów finansowo-księgowych; poprawności prowadzenia programów priorytetowych. Z zaakceptowanej przez Zarząd NFOŚiGW informacji w sprawie realizacji planu kontroli wewnętrznych na 2016 r. wynika, że brak realizacji wskazanych kontroli wynikał m. in. z: większej niż planowano liczby koordynowanych kontroli zewnętrznych oraz liczby i złożoności dodatkowo zleconych kontroli doraźnych. Zrealizowane kontrole doraźne (trzy) dotyczyły: poprawności prowadzenia postępowania w sprawie zamówienia publicznego na świadczenie usług pocztowych na rzecz NFOŚiGW; wyników weryfikacji postępowania w NFOŚiGW z wnioskiem spółek Polskiej Grupy Biogazowej S.A. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie umów kredytowych z bankami; realizacji umów z kancelarią prawną.

Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej

W dniu 14 lutego 2017 r. Prezes Zarządu NFOŚiGW złożył oświadczenie o stanie kontroli zarządczej za rok 2016 z informacją, że „w ograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza”. Zastrzeżenia do funkcjonowania kontroli zarządczej dotyczyły: skuteczności i efektywności działania (nadmiernie sformalizowane i nieprzyjazne beneficjentom/nieefektywne procedury wewnętrzne dotyczące przeprowadzania ocen wniosków o dofinansowanie; utrzymujący się niski udział pożyczek w finansowaniu inwestycji proekologicznych; nieefektywny system ewidencjonowania kosztów finansowania działań własnych NFOŚiGW ograniczający możliwość optymalnego poziomu ich refundacji); efektywności i skuteczności przepływu informacji (nieefektywne

przekazywanie informacji zarządczej w zakresie raportowania efektów działalności operacyjnej; nieefektywny przepływ informacji w Samodzielnych Komórkach Organizacyjnych w zakresie oceny jakości wykonywanych zadań); zarządzania ryzykiem (brak dostatecznej wiedzy kadry zarządzającej średniego szczebla z zakresu identyfikacji i mitygacji ryzyk⁹³ związanych z realizacją zadań Samodzielnych Komórek Organizacyjnych, które byłyby istotne z punktu widzenia realizacji celów/zadań NFOŚiGW).

W oświadczeniu o stanie kontroli zarządczej za 2016 r. wskazano na realizację działań zadeklarowanych w oświadczeniu za 2015 r., tj. m.in. zwiększenie nadzoru nad przestrzeganiem procedur w zakresie rejestrowania dokumentacji wpływającej do NFOŚiGW oraz przeprowadzanie czynności kontrolnych i ich dokumentowanie; przyjęcie uproszczonych kryteriów oceny dla wniosków o pożyczkę dotyczących współfinansowania projektów UE (tylko ocena formalna i finansowa), jak również uproszczonego formularza wniosku o pożyczkę; zmniejszenie wysokości umorzenia i realizację działań prowadzących do uatrakcyjnienia oferty pożyczkowej oraz zmianę budżetów programów priorytetowych; prowadzenie działań celem przyjęcia nowej strategii działania i podwyższenia kapitału BOŚ S.A. oraz rozpoczęcie realizacji przyjętego przez KNF programu *Postępowania Naprawczego BOŚ S.A.*; przeprowadzenie analizy zasadności zbycia akcji i udziałów spółek geotermalnych (stwierdzono nieopłacalność transakcji z uwagi na brak możliwości uzyskania satysfakcjonującej ceny); realizację działań celem usprawnienia procesu komunikacji; zaktualizowanie regulacji wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem; przeprowadzenie szkolenia pracowników z zakresu zarządzania ryzykiem.

NIK zwraca uwagę, że ustalenia niniejszej kontroli wskazują, iż system kontroli zarządczej w niepełnym stopniu zapewniał prawidłową i efektywną realizację celów i zadań NFOŚiGW, a mechanizmy kontroli zarządczej nie stanowiły wystarczającej odpowiedzi na ryzyko wystąpienia nieprawidłowości.

Sprawozdania przekazywane Ministrowi Środowiska

W 2016 r. w NFOŚiGW realizowano obowiązki związane ze składaniem Ministrowi Środowiska oraz innym organom/jednostkom sprawozdań z wykonania zadań przez NFOŚiGW.

Ministrowi Środowiska przekazywano:

- sprawozdania finansowe za rok sprawozdawczy 2015 oraz sprawozdania Rb-N, Rb-Z i Rb-BZ2 na podstawie przepisów ustawy o *finansach publicznych* (art. 41 ufp) i ustawy o *rachunkowości* (art. 45 uor);
- informacje i sprawozdania na podstawie przepisów związanych z wykonywaniem zadań w obszarze ochrony środowiska;
- roczne sprawozdanie o zaległościach przedsiębiorców na podstawie przepisów o pomocy publicznej;
- informacje na podstawie przepisów o statystyce publicznej.

Ponadto, zgodnie z art. 400k ust. 2 pkt 3 ustawy POŚ, przekazywano do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska kwartalne informacje o podmiotach uiszczających opłaty za brak sieci, o podmiotach wpłacających opłaty recyklingowe oraz o zwrotach nadpłaconych opłat recyklingowych. Sprawozdania były przekazywane w wymaganych terminach.

⁹³ Mitygacja ryzyka to zmniejszenie prawdopodobieństwa i skutków ryzyka do akceptowalnego poziomu.

IV. Informacje dodatkowe

1. Informacje o wystąpieniu pokontrolnym i zastrzeżeniach

W wystąpieniu pokontrolnym do Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, skierowanym w dniu 28 kwietnia 2017 r., Najwyższa Izba Kontroli wnosila o:

- 1) podjęcie działań w celu ostatecznego przyjęcia koncepcji i budowy zintegrowanej platformy informatycznej;
- 2) ostateczne zakończenie prac nad systemem rozliczania efektów rzeczowych i ekologicznych, pozwalającym na wyeliminowanie nieprawidłowości w zakresie ich definiowania;
- 3) zapewnienie księgowania środków zatwierdzonych do wypłaty w okresie sprawozdawczym, w którym dokonano ich zatwierdzenia;
- 4) wdrożenie mechanizmów kontroli zarządczej zapewniających:
 - a) usprawnienie procesu monitorowania i rozliczania umów w zakresie rzeczowym i ekologicznym,
 - b) wyeliminowanie praktyki dokonywania zmian w umowach po upływie terminu ich realizacji,
 - c) stosowanie w zawieranych aneksach umów, aktualnych i właściwych aktów prawnych,
 - d) rzetelność i skuteczność działań w obszarze tzw. umów trudnych,
 - e) rzetelne i zgodne z obowiązującymi procedurami rozpatrywanie wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć,
 - f) wzrost wypłat ze środków zobowiązań wieloletnich oraz wzrost finansowania zwrotnego w strukturze wydatków Funduszu,
 - g) rzetelne przeprowadzanie kontroli bieżącej dowodów księgowych.

W dniu 18 maja 2017 r. Prezes Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie wniósł 11 zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego. Uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej Najwyższej Izby Kontroli z dnia 31 maja 2017 r. dwa zastrzeżenia uwzględnione zostały w części, a pozostałe zastrzeżenia oddalone.

2. Finansowe rezultaty kontroli

Na finansowe rezultaty kontroli na kwotę ogółem 291,4 tys. zł złożyły się:

- kwota 291,1 tys. zł – wynikająca z kwoty przyznanej na dofinansowanie przedsięwzięcia, którego wniosek został rozpatrzony pozytywnie niezgodnie z regulaminem naboru wniosków;
- kwota 0,3 tys. zł – wydatkowana z naruszeniem zasad należytego zarządzania finansami.

Załączniki

Załącznik 1. Wykonanie planu finansowego NFOŚiGW

Część A Plan finansowy w układzie memoriałowym								
Lp.	Wyszczególnienie	2015 r.		2016 r.		4/3	5/4	5/3
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Wykonanie				
		w tys. zł			%			
1	2	3	4	5	6	7	8	
I	STAN NA POCZĄTEK ROKU:	x	x	x	x	x	x	x
1	Środki obrotowe, w tym	5 275 987,5	4 568 673,0	4 994 880,1	86,6	109,3	94,7	
1.1	Środki pieniężne	4 205 428,3	3 770 788,0	4 199 014,1	89,7	111,4	99,8	
1.2	Należności krótkoterminowe, w tym:	870 329,8	797 150,0	793 799,7	91,6	99,6	91,2	
1.2.1	z tytułu udzielonych pożyczek	831 781,0	777 000,0	767 366,0	93,4	98,8	92,3	
1.2.2	od jednostek sektora finansów publicznych	-	0,0	347 960,4	-	-	-	
1.3	Zapasy	0,6	1,0	0,6	166,7	60,0	100,0	
2.	Należności długoterminowe, w tym:	4 495 970,0	5 496 502,0	5 396 323,8	122,3	98,2	120,0	
2.1	z tytułu udzielonych pożyczek	4 495 970,0	5 496 502,0	5 396 323,8	122,3	98,2	120,0	
2.2	od jednostek sektora finansów publicznych	-	0,0	3 137 108,9	-	-	-	
3.	Zobowiązania, w tym:	47 870,1	48 828,0	70 380,6	102,0	144,1	147,0	
3.1	z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
3.2	wymagalne	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
II	PRZYCHODY OGÓŁEM	2 289 455,2	1 702 034,0	1 877 096,6	74,3	110,3	82,0	
1	Przychody z prowadzonej działalności, z tego:	1 955 149,9	1 347 600,0	1 571 202,4	68,9	116,6	80,4	
1.1	Oplaty i kary za korzystanie ze środowiska	341 648,4	351 300,0	326 636,8	102,8	93,0	95,6	
1.2	Oplaty eksploatacyjne i koncesyjne	266 116,8	265 000,0	270 370,8	99,6	102,0	101,6	
1.3	Oplaty wynikające z ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	426 446,4	30 000,0	-19 847,4	7,0	-66,2	-4,7	
1.4	Oplaty zastępcze i kary wynikające z ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne	269 662,3	225 000,0	402 175,6	83,4	178,7	149,1	
1.5	Oplaty zastępcze i kary wynikające z ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej	606 760,2	450 000,0	538 500,3	74,2	119,7	88,8	
1.6	Pozostałe opłaty i składki	44 515,8	26 300,0	53 366,3	59,1	202,9	119,9	
2	Dotacje z budżetu państwa	96 927,0	112 800,0	71 353,2	116,4	63,3	73,6	
3	Środki otrzymane z Unii Europejskiej	0,0	0,0	249,0	-	-	-	
4	Środki od innych jednostek sektora finansów publicznych	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
5	Pozostałe przychody, w tym:	237 378,3	241 634,0	234 292,0	101,8	97,0	98,7	
5.1	Odsetki (np. z tytułu udzielonych pożyczek)	212 077,0	232 643,0	224 028,7	109,7	96,3	105,6	
5.1.1	Odsetki od depozytów u MF lub z tytułu skarbowych papierów	72 062,1	75 643,0	68 473,3	105,0	90,5	95,0	
5.2	Środki otrzymane od jednostek spoza sektora finansów publicznych	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
5.3	Równowartość odpisów amortyzacyjnych	163,9	164,0	163,9	100,1	99,9	100,0	
III	KOSZTY OGÓŁEM	1 708 837,9	1 657 648,0	1 223 961,4	97,0	73,8	71,6	
1	Koszty funkcjonowania	86 124,5	92 910,0	83 385,8	107,9	89,7	96,8	
1.1	Amortyzacja	5 192,1	5 130,0	4 260,8	98,8	83,1	82,1	
1.2	Materiały i energia	1 126,1	1 505,0	1 239,4	133,6	82,4	110,1	
1.3	Usługi obce	4 887,5	9 838,0	4 837,3	201,3	49,2	99,0	
1.4	Wynagrodzenia, z tego:	59 131,0	58 800,0	58 330,2	99,4	99,2	98,6	
1.4.1	osobowe	58 287,8	57 400,0	57 398,0	98,5	100,0	98,5	
1.4.2	bezosobowe	843,2	1 400,0	932,2	166,0	66,6	110,6	
1.4.3	pozostałe	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
1.5	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	0,0	250,0	210,0	-	84,0	-	
1.6	Składki, z tego na:	10 271,4	10 250,0	9 754,1	99,8	95,2	95,0	
1.6.1	ubezpieczenie społeczne	9 193,3	9 100,0	8 696,7	99,0	95,6	94,6	
1.6.2	Fundusz Pracy	1 078,1	1 150,0	1 057,4	106,7	91,9	98,1	
1.6.3	Fundusz Emerytur Pomostowych	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
1.7	Płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
1.8	Podatki i opłaty, w tym:	1 503,6	1 900,0	1 465,7	126,4	77,1	97,5	
1.8.1	podatek akcyzowy	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
1.8.2	podatek od towarów i usług (VAT)	0,0	0,0	0,0	-	-	-	
1.8.3	opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego	621,7	850,0	621,7	136,7	73,1	100,0	
1.8.4	podatki stanowiące źródło dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego	254,6	270,0	252,8	106,0	93,6	99,3	
1.8.5	opłaty na rzecz budżetu państwa	89,4	100,0	48,2	111,9	48,2	53,9	
1.8.6	pozostałe podatki i opłaty	537,9	680,0	543,0	126,4	79,9	100,9	
1.9	Pozostałe koszty funkcjonowania	4 012,8	5 237,0	3 288,3	130,5	62,8	81,9	
2	Koszty realizacji zadań, w tym:	1 602 446,7	1 450 000,0	1 089 851,2	90,5	75,2	68,0	
2.1	- środki przekazane innym podmiotom	1 602 070,7	1 449 590,0	1 089 551,8	90,5	75,2	68,0	
3	Pozostałe koszty, w tym:	20 266,7	114 738,0	50 724,4	566,1	44,2	250,3	
3.1	Środki na wydatki majątkowe	0,0	0,0	0,0	-	-	-	

Część A. Plan finansowy w układzie memoriałowym c.d.							
Lp.	Wyszczególnienie	2015 r.	2016 r.		4/3	5/4	5/3
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Wykonanie			
		w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8
IV	WYNIK BRUTTO (poz. II - III)	580 617,3	44 386,0	653 135,2	7,6	1471,5	112,5
V	OBOWIAZKOWE OBCIĄŻENIA WYNIKU FINANSOWEGO	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1	Podatek dochodowy od osób prawnych	0,0	0,0	0,0	-	-	-
2	Pozostałe obciążenia wyniku finansowego	0,0	0,0	0,0	-	-	-
VI	WYNIK NETTO (IV - V)	580 617,3	44 386,0	653 135,2	7,6	1471,5	112,5
VII	DOTACJE Z BUDŻETU	96 927,0	x	71 353,2	x	x	73,6
1	Dotacje ogółem, z tego:	96 927,0	112 800,0	71 353,2	116,4	63,3	73,6
1.1	- podmiotowa	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1.2	- przedmiotowa	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1.3	- celowa	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1.4	- celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - bieżące	13 886,0	41 054,0	36 669,6	295,7	89,3	264,1
1.4.1	w tym: na współfinansowanie	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1.5	- celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - majątkowe	83 041,0	71 746,0	34 683,6	86,4	48,3	41,8
1.5.1	w tym: na współfinansowanie	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1.6	- na inwestycje i zakupy inwestycyjne	0,0	0,0	0,0	-	-	-
VIII	ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE	0,0	200 000,0	200 000,0	-	100,0	-
1	z tego: wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego	0,0	200 000,0	200 000,0	-	100,0	-
IX	ŚRODKI PRYZNANE INNYM PODMIOTOM	1 602 070,7	1 449 590,0	1 089 551,8	90,5	75,2	68,0
X	STAN NA KONIEC ROKU:	x	x	x	x	x	x
1	Środki obrotowe, w tym:	4 994 880,1	4 152 699,0	5 817 114,3	83,1	140,1	116,5
1.1	Środki pieniężne	4 199 014,1	3 221 548,0	5 002 431,0	76,7	155,3	119,1
1.2	Należności krótkoterminowe, w tym:	793 799,7	931 150,0	814 683,3	117,3	87,5	102,6
1.2.1	z tytułu udzielonych pożyczek	767 366,0	908 000,0	790 737,9	118,3	87,1	103,0
1.2.2	od jednostek sektora finansów publicznych	347 960,4	0,0	271 576,0	0,0	-	78,0
1.3	Zapasy	0,6	1,0	0,0	166,7	0,0	0,0
2	Należności długoterminowe, w tym:	5 396 323,8	5 857 482,0	5 048 428,5	108,5	86,2	93,6
2.1	z tytułu udzielonych pożyczek	5 396 323,8	5 857 482,0	5 048 428,5	108,5	86,2	93,6
2.2	od jednostek sektora finansów publicznych	3 137 108,9	0,0	1 273 783,1	0,0	-	40,6
3	Zobowiązania, w tym:	70 380,6	51 089,0	39 077,2	72,6	76,5	55,5
3.1	z tytułu zaciągniętych pożyczek	0,0	0,0	0,0	-	-	-
3.2	wymagalne	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Część B. Dane uzupełniające							
Lp.	Wyszczególnienie	2015 r.	2016 r.		4/3	5/4	5/3
		Wykonanie	Plan wg ustawy budżetowej ¹⁾	Wykonanie			
		w tys. zł					
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Wolne środki finansowe przekazane w zarządzanie lub depozyt u Ministra Finansów	4 192 071,4	3 216 209,0	4 996 136,6	76,7	155,3	119,2
1.1	- depozyty overnight (O/N)	483 871,4	285 547,0	590 236,6	59,0	206,7	122,0
1.2	- depozyty terminowe	3 708 200,0	2 930 662,0	4 405 900,0	79,0	150,3	118,8

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2016 znowelizowana 20 października i 15 grudnia 2016 r. Zmiany w ustawie nie dotyczyły planu finansowego NFOŚiGW.

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Załącznik 2. Zatrudnienie i wynagrodzenia

Wyszczególnienie	2015 r.			2016 r.					8:4
	Wykonanie			Plan**)		Wykonanie			
	Przeciętne zatrudnienie*)	Wynagrodzenia	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne na 1 etat	Przeciętne zatrudnienie*)	Wynagrodzenia	Przeciętne zatrudnienie*)	Wynagrodzenia	Przeciętne wynagrodzenie miesięczne na 1 etat	
	osoby	tys. zł	zł	osoby	tys. zł	osoby	tys. zł	zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ogółem NFOŚiGW, w tym:	554,0	52 500,4	7 897,2	559	57 400,0	556	51 780,3	7 760,8	98,3
-Zarząd	4,0	957,9	19 956,3	x	x	5	1 372,4	22 873,0	114,6
-Administracja	550,0	51 542,5	7 809,5	x	x	551	50 407,9	7 623,7	97,6

*) w przeliczeniu na pełne etaty

**) W NFOŚiGW nie sporządza się Planu przeciętnego zatrudnienia dla zarządu i innych komórek organizacyjnych, a jedynie ogółem

Plan wynagrodzeń na rok 2015 wynosił 60 400 tys. zł

Dane dotyczą wyłącznie wynagrodzeń osobowych, bez rezerw na nagrodę roczną dla członków Zarządu i pieniężną dla pracowników, bez odpraw pieniężnych w związku z likwidacją stanowiska pracy, odszkodowań.

wynagrodzenia osobowe 2016 r. (tys. zł) - wg Planu finansowego NFOŚiGW	57 398,0
rezerwa na nagrody pieniężne i roczne, aktualizacja rezerw na przyszłe świadczenia pracownicze, odprawy pieniężne, odszkodowania	-5 617,7
	51 780,3

Załącznik 3. Środki finansowe w dyspozycji NFOŚiGW w 2016 r. i ich wykorzystanie

Lp.	Wyszczególnienie	2015 r.	2016 r.	4/3
		Wykonanie	Wykonanie	
		tys. zł		%
1	2	3	4	5
1.	ŚRODKI DO DYSPOZYCJI NFOŚiGW (lp. 2 + lp. 3)	10 919 114,7	8 049 203,7	73,7
1.1.	Środki krajowe w dyspozycji NFOŚiGW	7 927 259,8	7 047 178,7	88,9
1.2.	Środki europejskie w dyspozycji NFOŚiGW	2 991 854,9	1 002 025,0	33,5
2.	STAN ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH I PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH SKARBU PAŃSTWA NA POCZĄTEK ROKU	4 404 923,1	4 199 014,1	95,3
2.1.	Środki pieniężne	4 205 428,8	4 199 014,1	99,8
2.2.	Papiery wartościowe Skarbu Państwa	199 494,3	0,0	X
3.	WPLÝWY	6 514 191,6	3 850 189,6	59,1
3.1.	Wpływy z poszczególnych źródeł przychodów (m. in. z tytułu opłat i kar środowiskowych; oprocentowania pożyczek, lokat i rachunków bankowych; dotacji z budżetu państwa; spłat i zwrotów pożyczek oraz zmniejszenia sald pożyczek na zachowanie płynności finansowej)	3 522 336,7	2.848.164,6	80,9
3.2.	Wpływ środków europejskich	2 991 854,9	1 002 025,0	33,5
4.	Wydatki	3 728 245,7	3 049 772,7	78,1
4.1.	Wydatki/wypłaty środków NFOŚiGW (m. in. na finansowanie ochrony środowiska w formie pożyczek i w formie dotacji; na dofinansowanie zadań pjb oraz na wypłatę nierozliczonych zaliczek dla pjb; na finansowania zadań KOSZL; na sfinansowanie bieżącej działalności i inwestycji własnych)	3 728 245,7	2 047 747,7	51,2
4.2.	Wydatki środków europejskich	2 991 854,9	1 002 025,0	33,5
5.	STAN ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH I PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH SKARBU PAŃSTWA NA KONIEC ROKU	4 199 014,1	5 002 431,0	119,1
5.1.	Środki pieniężne	4 199 014,1	5 002 431,0	119,1
5.2.	Papiery wartościowe Skarbu Państwa	0,0	0,0	X

Załącznik 4. Środki wydatkowane na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Poz.	Treść	Wykonanie 2015 r.	Plan działalności 2016 r.	Wykonanie 2016 r.	Wskaźnik 5/4	Wskaźnik 5/3
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
I	Środki NFOŚiGW na finansowanie przedsięwzięć (pożyczki, dotacje, dopłaty, środki przekazane za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa)	3 440 714,2	2 710 000,0	1 708 358,0	63,0	49,7
1.1.	Finansowanie pożyczkowe	1 838 267,2	1 260 000,0	618 506,8	49,1	33,6
1.2.	Finansowanie bezzwrotne (dotacje, dopłaty, umorzenia pożyczek, środki przekazane za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa)	1 602 071,0	1 449 590,0	1 089 551,8	75,2	68,0
1.3.	Koszty obsługi zielonych inwestycji (GIS)	376,0	410,0	299,4	73,0	79,6
II	Finansowanie kapitałowe	0,0	200 000,0	200 000,0	100,0	-
III	Dotacje ze środków europejskich obsługiwane przez NFOŚiGW	2 991 854,9	1 146 000,0	1 002 025,0	87,4	33,5
IV	Razem środki NFOŚiGW i dotacje ze środków europejskich	6 432 569,1	4 056 000,0	2 910 383,0	71,8	45,2

Załącznik 5. Dotacyjne finansowanie przedsięwzięć

Poz.	Treść	Finansowanie bezzwrotne - łącznie ze środkami przekazanymi za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa				
		Wykonanie 2015 r.	Plan 2016 r.	Wykonanie 2016 r.	Wskaźnik 5/4	Wskaźnik 5/3
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
I	Dotacyjne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków krajowych	1 517 055,8	1 385 017,0	1 054 537,4	76,1	69,5
1.	Ochrona wód	67 309,8	38 525,0	46 985,2	122,0	69,8
2.	Gospodarka wodna	244 066,8	94 994,0	85 977,6	90,5	35,2
3.	Ochrona klimatu i atmosfery	458 040,6	399 658,0	263 320,2	65,9	57,5
4.	Ochrona powierzchni ziemi	197 301,0	242 888,6	216 606,0	89,2	109,8
5.	Ochrona przyrody i krajobrazu	46 322,0	35 926,0	30 269,1	84,3	65,3
6.	Geologia i Górnictwo	187 114,5	194 680,4	145 659,5	74,8	77,8
7.	Monitoring środowiska	89 272,0	102 688,0	91 451,1	89,1	102,4
8.	Zapobieganie klęskom żywiołowym i poważnym awariom oraz usuwanie ich skutków	39 523,3	47 595,0	20 334,3	42,7	51,4
9.	Edukacja ekologiczna	42 412,8	43 000,0	24 845,2	57,8	58,6
10.	Ekspertyzy i prace naukowo-badawcze	71 862,7	85 785,0	69 882,9	81,5	97,2
11.	Umorzenia pożyczek i kredytów	16 609,5	37 818,0	19 982,0	52,8	120,3
12.	GEKON - Generator Koncepcji Ekologicznych	15 165,3	10 000,0	11 065,3	110,7	73,0
13.	Ekologiczne formy transportu Część 1) żegluga śródlądowa	1 500,0	1 500,0	0,0	0,0	0,0
14.	Odnawialne źródła energii (OZE)	0,0	14 850,0	4 933,7	33,2	-
15.	Life	40 555,5	35 109,0	23 225,3	66,2	57,3
16.	Korekta systemowa dla przedsięwzięć ISPA/FS	81 425,5	36 130,0	14 176,4	39,2	17,4
17.	Korekta systemowa dla przedsięwzięć PO liŚ	1 615,5	26 981,0	20 507,0	76,0	1269,4
18.	Pomoc Techniczna PO liŚ 2014–2020 - zadania powierzone na podstawie art. 400b ust. 8 ustawy POŚ	0,0	596,0	0,0	0,0	-
II	Współfinansowanie MF EOG i NMF (Fundusz Małych Grantów)	27,0	866,0	331,0	38,2	1225,9
III	Koszty Obsługi Zielonych Inwestycji (GIS)	376,0	410,0	299,4	73,0	79,6
IV	Koszty krajowe programów zagranicznych (zwrot POliŚ)	1 947,2		0,0	-	0,0
V	Finansowanie dotacyjne razem	1 602 447,0	1 450 000,0	1 089 851,2	75,2	68,0

Załącznik 6. Środki przekazane przez NFOŚiGW za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa dla państwowych jednostek budżetowych

Poz.	Treść	Wykonanie 2015 r.	Wykonanie 2016 r.	Wskaźnik 4/3
		tys. zł		%
1	2	3	4	5
1	Gospodarka wodna	163 541,7	53 885,2	32,9
2	Ochrona atmosfery i klimatu	110 479,5	0,0	0,0
3	Ochrona powierzchni ziemi	598,7	123,0	20,5
4	Ochrona przyrody i krajobrazu	1 069,4	816,5	76,4
5	Geologia i Górnictwo	813,8	2 201,5	270,5
6	Monitoring Środowiska	37 726,6	44 560,4	118,1
7	Zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków	8 918,5	6 256,1	70,1
8	Edukacja ekologiczna	11 440,2	1 632,6	14,3
9	Ekspertyzy i prace naukowo-badawcze	71 862,7	69 882,9	97,2
10	Life	5 402,1	5 870,1	108,7
Razem		411 853,2	185 228,3	45,0

Załącznik 7. Środki europejskie – dotacyjne finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Poz.	Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Wskaźnik	Wskaźnik
		2015 r.	działalności	2016 r.	5/4	5/3
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
1	PO IiŚ, NMF i MF EOG	2 667 225,6	1 121 652,0	994 896,0	88,7%	37,3%
1.1.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2014*)	2 509 554,7	746 443,0	770 982,4	103,3%	30,7%
1.1.1.	<i>Priorytet I</i>	1 034 711,5	315 125,0	356 810,2	113,2%	34,5%
1.1.2.	<i>Priorytet II</i>	937 035,9	202 946,0	208 144,1	102,6%	22,2%
1.1.3.	<i>Priorytet III</i>	165 169,2	53 737,0	57 314,9	106,7%	34,7%
1.1.4.	<i>Priorytet IV</i>	165 688,1	40 635,0	40 370,8	99,3%	24,4%
1.1.5.	<i>Priorytet IX</i>	206 950,0	134 000,0	108 342,4	80,9%	52,4%
1.2.	PO IiŚ 2014-2020	0,0	242 445,0	55 000,0	22,7%	-
1.3.	Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego	157 670,9	132 764,0	168 913,6	127,2%	107,1%
2.	Środki europejskie - ewidencja pozabilansowa	324 396,3	24 134,0	7 015,1	29,1%	2,2%
2.1.	<i>ISPA/Fundusz Spójności</i>	324 396,3	24 134,0	7 015,1	29,1%	2,2%
3.	Pozostałe środki europejskie - ewidencja bilansowa	233,0	214,0	113,9	53,2%	48,9%
3.1.	<i>EFP PHARE**)</i>	233,0	89,0	113,9	128,0%	48,9%
3.2.	<i>EFP SIDA (BITS)</i>	0,0	125,0	0,0	0,0%	-
4.	Razem środki europejskie obsługiwane przez Narodowy Fundusz (1+2+3)	2 991 854,9	1 146 000,0	1 002 025,0	87,4%	33,5%

*) - wykonanie uwzględnia zwroty niewykorzystanych przez beneficjentów kwot do BGK, które otrzymały decyzję o powiększeniu limitu.

**) - wykonanie uwzględnia korekty z 2014 roku zaksięgowane w 2016 r.

Załącznik 8. Kalkulacja oceny końcowej NFOŚiGW

Oceny wykonania planu finansowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dokonano stosując kryteria⁹⁴ oparte na wskaźnikach wartościowych, opracowanych przez NIK i opublikowanych w *Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2016 roku*⁹⁵.

Przychody (P): 1.877.096,6 tys. zł	Koszty (K): 1.223.961,4 tys. zł
Wyплаты pożyczek (WPoż):	618.506,8 tys. zł
Razem koszty i wyплаты pożyczek:	$K + WPoż = 1.842.468,2$ tys. zł
Łączna kwota:	$G = P + K + WPoż = 3.719.564,8$ tys. zł
Waga kosztów i wypłat pożyczek w łącznej kwocie:	$Wk = (K + WP) : G = 0,4953$
Waga przychodów w łącznej kwocie:	$Wp = P : G = 0,5047$

Nie stwierdzono nieprawidłowości w przychodach.

Ocena częściowa przychodów – pozytywna (5)**Ocena częściowa kosztów i wypłat pożyczek – pozytywna (5)**

Powyższą ocenę obniżono o 2 punkty z uwagi na:

- dokonywanie przeksięgowania dokumentów rozliczeniowych wypłat pożyczek oraz dotacji wprowadzonych prawidłowo do ksiąg rachunkowych do okresu rozliczeniowego, w którym dokonano faktycznej wyłaty środków;
- nie w pełni skuteczne funkcjonowanie mechanizmów kontroli zarządczej, skutkujących nieprawidłowościami wskazanymi w niniejszej *Informacji*.

Opis nieprawidłowości, które zdecydowały o obniżeniu oceny częściowej w zakresie kosztów i wypłat pożyczek znajduje się na następujących stronach *Informacji*: 14-15, 22-28, 37.

Wynik końcowy $W = 5 \times 0,5047 + 3 \times 0,4953 = 2,5235 + 1,4859 = 4,0094$

Ze względu na brak realizacji części wniosków pokontrolnych NIK w kolejnym roku kontroli realizacji planu finansowego NFOŚiGW oraz nieosiągnięcie zakładanego poziomu udziału finansowania pożyczkowego w strukturze wypłat NFOŚiGW, ocenę ogólną obniżono o jeden punkt.

Ocena końcowa – 3,0⁹⁶

⁹⁴ <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/standardy-kontroli-nik/>.

⁹⁵ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/analiza-budzetu-panstwa/>.

⁹⁶ Wynik końcowy jest równy lub większy od 4 – ocena pozytywna; wynik końcowy jest mniejszy od 2 – ocena negatywna.

Załącznik 9. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Sejmowa Komisja Finansów Publicznych
8. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
9. Sejmowa Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
10. Minister Rozwoju i Finansów
11. Minister Środowiska
12. Prezes Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej